

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

A/HCR/8-7*
23 Mayıs 2008

İNSAN HAKLARI KONSEYİ
Sekizinci oturum
Gündem maddesi 3

**TÜM İNSAN HAKLARININ, GELİŞME HAKKI DAHİL SİVİL, SOSYAL VE
KÜLTÜREL HAKLARIN GELİŞTİRİLMESİ VE KORUNMASI**

Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'ne ilişkin isteğe bağlı protokol
Açık Uçlu Çalışma Grubunun beşinci oturumu raporu (Cenevre, 4-8 Şubat ve 31 Mart-4
Nisan 2008)**

Başkan-Raportör: Catarina de Albuquerque (Portekiz)

* Teknik gerekçelerle yeniden yayınlanmıştır.

** Ekler II ve III yalnızca ilk teslim edildikleri dilde dolaşıma sokulmuştur.

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	1 3
II. OTURUMUN DÜZENLENİŞİ.....	2 - 5 3
III. AÇILIŞ BEYANLARI.....	6 - 13 3
IV. DEĞİŞTİRİLMİŞ İLK TASLAĞIN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ	14 - 136 4
V. DEĞİŞTİRİLMİŞ İKİNCİ TASLAĞIN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ.....	137 - 210 17
VI. GÖRÜŞMELERİN SONA ERMESİ VE RAPORUN KABULÜ	211 - 255 26
Ekler	
I. Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi isteğe bağlı protokol taslağı	32
II. Katılımcılar listesi.....	42
III. Belgeler listesi	43

I. GİRİŞ

1. İnsan Hakları Konseyi, 1/3 sayılı kararıyla, Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi isteğe bağlı protokol Çalışma Grubuna, bu Sözleşme'ye ilişkin isteğe bağlı bir protokol hazırlaması görevini vermiştir. Grup Başkanı, Çalışma Grubunun 16-27 Temmuz 2007 tarihlerinde gerçekleşen dördüncü oturumu sırasında görüşmelere temel teşkil etmek üzere ilk isteğe bağlı protokol taslağını (A/HRC/6/WG.4/2) teslim etmiştir. Grup Başkanı, Çalışma Grubundaki tartışmaları temel alarak gözden geçirilmiş ilk taslağını (A/HRC/8/WG.4/2) beşinci oturumunun ilk bölümünde Çalışma Grubuna sunmuş, ikinci bölümde ise bunu ikinci taslak izlemiştir (A/HRC/8/WG.4/3). Hâlihazırdaki rapor, 4-8 Şubat ve 31 Mart-4 Nisan 2008 tarihlerinde olmak üzere, beşinci oturumun bu iki bölümünde cereyan eden tartışmaları özetlemektedir.

II. OTURUMUN DÜZENLENİŞİ

2. Çalışma Grubunun beşinci oturumu Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR) Özel Prosedürler Dairesi Başkanı tarafından açılmıştır.

3. Başkan Catarina de Albuquerque (Portekiz), Çalışma Grubunun mutabakat sağlanmasını mümkün kılacak çözümlere ulaşmaya çalışacağına ve ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki hak ihlalleri mağdurlarına etkili koruma sağlayacağına olan güvenini belirtmiştir.

4. Çalışma Grubu gündemini (A/HRC/8/WG.4/1) ve çalışma programını kabul etmiştir.

5. Çalışma Grubu'na yönelik konuşmasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri isteğe bağlı protokolün kabulünün evrensel insan hakları sistemi için bir dönüm noktası oluşturacağını ve ekonomik, sosyal ve kültürel haklara yönelik ilgi ve özene yeni bir ivme kazandıracığını belirtmiştir.

III. AÇILIŞ BEYANLARI

6. Delegasyonlar, görüşme sürecini kolaylaştırmak amacıyla hazırlanan taslakları memnuniyetle karşılamıştır.

7. Çeşitli delegasyonlar İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 60. yıldönümünün, tüm insan haklarının bölünemezliğini, karşılıklı ilişkilerini ve bağımlılıklarını yansıtan isteğe bağlı bir protokol hazırlanması açısından mükemmel bir fırsat oluşturduğunu belirtmiştir.

8. Kimi delegasyonlar, isteğe bağlı bir protokolün, iletişim prosedürlerini belirleyen benzer anlaşmaların dilini yakinen yansıtmaya gerekliliğini vurgulamıştır.

9. İnsan Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması Ulusal Kurumları Uluslararası Eşgüdüm Komitesi dahil çeşitli delegasyonlar, Sözleşme'de yer alan bütün hakların bu protokolce kapsanacağı geniş bir yaklaşımdan yana görüş belirtmiştir. Diğer delegasyonlar ise, Devletlerin katılarak veya ayrılarak kimi hakları dışarıda bırakabilecekleri seçici (alakart) bir yaklaşımı tercih ettiklerini dile getirmiştir.

10. Güney Afrika ekonomik, sosyal ve kültürel hakların yargısallığını öne sürerken, Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri, bu hakların tedricen ilerleyici nitelikleri nedeniyle Hükümetlerin kaynak tahsisine ilişkin kararlarına müdahale olmaksızın bu hakların

yargısallığını sağlamanın güç olacağını belirtmiştir. Nijerya da, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların gerçekleşmesinin Devletlerin elindeki mevcut kaynaklara bağlı olması nedeniyle, bunların yargısallığının gelişmekte olan ülkeler açısından güç olacağı görüşünü dile getirmiştir.

11. Kimi delegasyonlar, örneğin makul sayılabilirlik ve sayılamazlık gibi, bu hakların ihlalleri konusunda net ölçütlerden yana olduklarını ve politika tercihlerinde Devletlere geniş bir değerlendirme alanı bırakılması gerektiğini belirtmiştir. Çeşitli delegasyonlar ve hükümet dışı kuruluşlar ise bu ölçütlerin kodlanmasına karşı çıkmıştır.

12. Bangladeş, Çin, Mısır (Afrika grubu adına), Libya Arap Cemahiriyesi, Kore Cumhuriyeti, Uluslararası Af Örgütü ve CETIM, gelişmekte olan ülkelerin karşı karşıya buldukları ciddi kaynak kısıtlılıkları ışığında, uluslararası yardım ve işbirliği ile ilgili bir hükme yer verilmesi görüşünü desteklemiştir. Kimi delegasyonlar ise böyle bir hükmün isteğe bağlı bir protokolde yer almaması gerektiğini belirtmiştir.

13. HDK Koalisyonu, isteğe bağlı bir protokolün, araştırma prosedürü, ara önlemler ve çekince yasağı öngören hükümler de içermesi gerektiğini belirtmiştir.

IV. DEĞİŞTİRİLMİŞ İLK TASLAĞIN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

14. Çalışma Grubu, 4-8 Şubat 2008 tarihlerindeki beşinci oturumunun ilk bölümünde, özgün taslak üzerindeki değişikliklerin koyu karakterle gösterildiği isteğe bağlı protokolün gözden geçirilmiş ilk taslağı (A/HRC/6/WG.4/2) üzerinde değerlendirmelerde bulunmuştur.

Başlangıç

15. Rusya Federasyonu başlangıç bölümünün bir iki paragraf olacak şekilde kısaltılmasını önermiştir.

16. Paragraf 1'e ilişkin olarak Arjantin, Bangladeş, Şili, Mısır, İran İslam Cumhuriyeti ve Meksika özgün metni desteklemiştir.

17. Paragraf 2'ye ilişkin olarak Arjantin, Belçika, Kanada, Şili, Kosta Rika, Ekvador, Finlandiya, Fransa, Haiti, İran İslam Cumhuriyeti, Meksika, Polonya, Portekiz, İspanya, İsviçre ve HDK Koalisyonu özgün metinden yana görüş belirtmiştir.

18. Mısır (Afrika grubu adına), Hindistan, Hollanda ve Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nden tam alıntı yapılmasını tercih etmiştir. Kimi delegasyonlar ise, Bildirge'ye açık atıfta bulunulmamasını ve Özürlü Hakları Sözleşmesi'nin başlangıç bölümüne benzer bir dil kullanılmasını savunmuştur. .

19. Paragraf 4'e ilişkin olarak Hindistan ve Hollanda özgün yazımı benimsemiştir. Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda ve İsveç ise paragrafın ya çıkartılmasını ya da aynen korunmasını tercih ettiklerini belirtmiştir.

20. Cezayir, Bangladeş, Mısır, Endonezya, İran İslam Cumhuriyeti, Lesotho, Fas, Rusya Federasyonu, Senegal ve Güney Afrika, Viyana Bildirgesi ve Eylem Planı'nın 5'inci paragrafının tam metnini alıntılacak bir ek yapılması önerisinde bulunmuştur.

21. Belçika, Fransa, Meksika, Polonya ve Portekiz Viyana Bildirgesi ve Eylem Planından alıntı yapılmayıp Özürlülerin Hakları Sözleşmesi'nin başlangıç bölümünde üzerinde anlaşma sağlanan dilin kullanılmasını önermiştir.

22. Paragraf 5'e ilişkin olarak Hindistan ve Hollanda özgün metinden yana görüş belirtmiştir. Kanada ve Birleşik Krallık ise Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 1985/17 sayılı kararına yapılacak bir göndermenin metinde yer alabileceğini belirtmiş ve "bunun herhangi bir ardılı" ibaresinin metne eklenmesini talep etmiştir.

23. Hindistan, köşeli parantez içindeki "haklardan herhangi biri" ifadesinin madde 2 üzerinde anlaşmaya varılmasının ardından gözden geçirilmesi gerektiğini kaydetmiştir.

24. Kanada, Hindistan, Meksika, Hollanda ve Güney Afrika, paragrafın son bölümünün "işbu Protokolde belirtilen işlevleri yerine getirme" şeklinde değiştirilmesini önermiştir.

25. Paragraf 6'ya ilişkin olarak Belçika, Almanya, Polonya, Portekiz ve İsveç bu bölümün metinden çıkartılmasını istemiştir. Bangladeş, Mısır, Hindistan, Meksika, Fas, Güney Afrika ve Venezüela (Bolivarcı Cumhuriyeti) ise bu bölümün kalmasından yana görüş belirtmiştir.

Madde 1

26. Başlığa ilişkin olarak Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri "iletişim alma ve değerlendirme" ibaresinin eklenmesini önermiştir.

27. Paragraf 1'e ilişkin olarak çeşitli delegeler maddeler 10, 11 ve 11 (ikinci kez) konusunda karar verinceye kadar "araştırma yürütmek" ifadesinin köşeli parantez içinde kalmasını desteklerken, Kanada, Çin, Danimarka, Yunanistan, Japonya, Hollanda, Rusya Federasyonu, Senegal, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri metnin bu bölümünün çıkartılmasını istemiştir. Araştırma prosedürüne yer veren insan hakları anlaşmalarının hiçbirinde böyle bir göndermenin bulunmadığı belirtilmiştir. Mısır ise köşeli parantez içindeki bölümün kalmasının Komite'nin yetki alanını netleştireceğini belirtmiştir.

28. Çeşitli delegasyonlar, bir araştırma prosedürünün yer alması halinde, bu prosedürün isteğe bağlı mahiyetini yansıtmak köşeli parantez içindeki metne "uygun olduğu durumlarda" veya bu anlama gelecek bir ibarenin eklenmesini önermiştir.

29. Paragraf 2'ye ilişkin olarak çeşitli delegasyonlar bu bölümün kalmasını istemiştir. Mısır ve Hollanda ise, araştırmalara ilişkin göndermenin 1'inci paragrafta kalması halinde 2'inci paragrafın da buna göre düzeltilmesi gerektiğini belirtmiştir.

30. Bangladeş ve Mısır, 1 ve 2'inci paragraflarda geçen "alma" fiilinin "değerlendirme" ile değiştirilmesini önermiştir.

Madde 2

31. Başlığa ilişkin olarak Yeni Zelanda "tekil" sözcüğünün kalmasını önerirken Çin bunun çıkartılmasını desteklemiştir.

32. Paragraf 1'e ilişkin olarak çeşitli delegasyonlar yargı hakkı "içinde" ibaresinin kalmasını isterken diğerleri "tabi olma" ifadesini tercih etmiştir. Fransa ise, metnin Fransızca versiyonu için "relevant de la jurisdiction" ibaresini savunmuştur. Uluslararası Af Örgütü, yargı hakkına herhangi bir atıfta bulunulmamasını tercih etmiştir.

33. Avusturya, Bangladeş, Şili, Mısır, Finlandiya, Fransa, Almanya, Guatemala, Hindistan, İtalya, Meksika, Pakistan, Portekiz, Rusya Federasyonu, Slovenya ve Güney Afrika köşeli parantez içindeki "doğrudan" ve "önemli" sözcüklerinin çıkartılmasını tercih ettiğini belirtmiştir. Kanada, Çin, Polonya ve İsveç ise bu metnin aynen kalmasından yana görüş bildirmiştir. Yeni Zelanda "önemli" göndermesini desteklemiş, "doğrudan mağdurlar" terimine açıklık getirilmesini istemiştir. Hollanda ve Kore Cumhuriyeti, "önemli" göndermesine duyulan gereksinimin 2'inci paragrafın metinde kalıp kalmayacağına bağlı olduğunu kaydederken Hollanda ve Amerika Birleşik Devletleri bu göndermenin 4'üncü maddeye daha iyi oturacağını belirtmiştir.

34. Çin, Mısır (Afrika grubu adına), Nepal ve Polonya köşeli parantez içindeki "ifade" ibaresinin kalmasından yanı çıkarken Bangladeş, Finlandiya, Guatemala, İtalya, Meksika, Hollanda, Portekiz ve Slovenya bunun çıkartılmasını istemiştir.

35. Bangladeş, Belçika, Mısır (Afrika grubu adına), Liechtenstein, Meksika ve Portekiz köşeli parantez içindeki "II ve III bölümler II Bölümde yer alan hükümler bağlamında okunmalıdır" ifadesinin çıkartılmasını tercih edeceklerini belirtmiştir. Kanada, Çin, Yunanistan, İtalya, Yeni Zelanda, Polonya, Kore Cumhuriyeti, Slovenya, Türkiye, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri ise "Bölüm III Bölüm II'deki hükümler bağlamında okunmalıdır" ifadesinin kalmasını tavsiye etmiştir.

36. Kimi delegeler Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin I. Bölümünün (madde 1) çıkartılmasını desteklerken diğerleri bu bölümün kalmasını istemiştir. Bu konuda Mısır Başkandan Sözleşme'nin 1'inci maddesiyle ilgili konuları nasıl ele aldığı hususunda Komite'nin görüşlerine başvurmasını talep etmiştir.

37. Mısır (Afrika grubu adına), Finlandiya, İtalya, Liechtenstein, Meksika, Hollanda, Portekiz ve FIAN "onay olmaksızın onlar adına harekete geçmeyi haklı göstermedikçe" ibaresinin kalmasından yana görüş belirtmiştir.

38. Paragraf 2'ye ilişkin olarak çeşitli delegasyonlar ve hükümet dışı kuruluşlar bu bölümün çıkartılmasını istemiş ve kapsamlı bir içeriğe yönelik desteklerini ifade etmiştir. Diğer delegasyonlar ise bu bölümün kalmasını istemiştir. Kanada, çeşitli Devletlerce desteklenen ve paragrafı çıkış yerine giriş tercihi öngören bir içeriğe kavuşturan alternatif bir öneri sunmuştur. Diğer delegasyonlar çıkış tercihlili bir yaklaşımı savunmuştur.

39. Türkiye ve Birleşik Krallık "maddeler 2 (1) ile 6'dan 15'e kadar" ibaresinin çıkartılmasını istemiş, Amerika Birleşik Devletleri ise bu metnin "yukarıdaki 1'inci paragrafta atıfta bulunan" şeklinde değiştirilmesini önermiştir.

40. Çin, Danimarka, Yeni Zelanda, Polonya ve Rusya Federasyonu köşeli parantez içindeki son cümleinin çıkartılmasını önermiştir. Avusturya, Hollanda, Kore Cumhuriyeti ve ABD ise bunun kalmasını savunmuştur. Hollanda, 10 yıldan daha kısa bir zaman süresini tercih ettiğini belirtmiştir.

41. Çalışma Grubu, alt paragraflar 1 (ikinci) ve 1 (üçüncü) dahil olmak üzere köşeli parantez içindeki 2'inci maddenin 1'inci paragrafındaki önerilere döndü.

42. Alt paragraf 1'e (ikinci kez) ilişkin olarak çeşitli delegeler, Komite'nin hükümet dışı kuruluşlara dostane tutum sergilemesini sağlayacak bir hükme yer verilmesi konusunda daha fazla düşünülmesi gerektiğini savunmuştur. Bu konuda, ulusal insan hakları kuruluşlarına ve/veya sendikalara ve işveren kuruluşlarına göndermeler eklenmesi konusunda somut öneriler dile getirilmiştir.

43. Kimi delegasyonlar, hükümet dışı kuruluşların, 2'inci maddenin 1'inci paragrafı uyarınca üçüncü taraf olarak zaten katılmalarının mümkün olduğunu belirterek alt paragraf 1 (ikinci) hakkında tereddüt dile getirdiler ve böyle bir prosedürün benzer diğer belgelerde bulunmadığını belirttiler.

44. Alt paragraf 1'e (üçüncü kez) ilişkin olarak delegelerin çoğu, diğer hususların yanı sıra teşhis edilmemiş mağdurlarla iletişime izin tanınması ve aşırı fazla sayıda ileti gelmesi gibi konularda beslenen kaygılardan hareketle burasının çıkartılması yönünde tercih belirtmiştir. Ekvador, Hollanda ve HDK Koalisyonu ise bu bölümün kalması gerektiğini belirtmiştir.

Madde 3

45. Çeşitli delegasyonlar bu maddenin çıkartılması görüşünü desteklemiştir. Hollanda ve Polonya ise maddenin kalmasını istemiş, ancak delege çoğunluğuna göre esnek tutum alabileceklerini belirtmiştir.

Madde 4

46. Avusturya, Komite'nin kabul edilebilirlik ölçütlerini yorumlama özerkliğinin aşırı kurallara bağlanmaması gerektiğini belirtmiştir. Uluslararası Af Örgütü ile COHRE'nin aşırı kısıtlayıcı kabul edilirlilik ölçütlerine karşı uyarıda bulunmuştur.

47. 1'inci paragraf konusunda çeşitli delegasyonlar ve hükümet dışı kuruluşlar, benzer diğer bütün belgelerde kullanılan "mevcut bütün iç hukuk yolları" şeklindeki özgün dilin muhafaza edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Danimarka, Yunanistan, Yeni Zelanda, Polonya ve Birleşik Krallık "yargısal, idari ve diğer" ibaresinin kalmasını tercih etmiştir. Şili, Birleşik Krallık, Meksika ve Hollanda tarafından desteklenen "mevcut bütün" sözcüklerinden sonra "etkili" sözcüğünün eklenmesi yönündeki öneriye Bangladeş, Çin, Mısır, İran İslam Cumhuriyeti, Polonya, Rusya Federasyonu ve Amerika Birleşik Devletleri karşı çıkmıştır.

48. Çeşitli delegeler ve hükümet dışı kuruluşlar köşeli parantez içindeki "makul ölçüler ötesinde uzamış" ibaresinin benzer bütün iletişimlerde kullanılmasını desteklemiştir. Çin, Bangladeş, Mısır ve İran İslam Cumhuriyeti ise bunun çıkartılmasından yana görüş belirtmiştir.

49. Çeşitli delegasyonlar ve hükümet dışı kuruluşlar köşeli parantez içinde yer alan ve Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması İsteğe Bağlı Protokolü, Özürlü Hakları Sözleşmesi İsteğe Bağlı Protokolü, İşkencenin ve Değer Zalimane, İnsanlık Dışı ve Aşağılayıcı Muamele ve Cezaların Önlenmesi Sözleşmesi ve Bütün Göçmen İşçilerin ve Ailelerinin Haklarının Korunması gibi belgelerde üzerinde anlaşmaya varılmış olan "veya etkili çözüm getirme olasılığı bulunmayan" ifadesinin muhafaza edilmesini savunmuştur.

Kanada, Amerika Birleşik Devletleri ve Çin ise burasının çıkartılması yönünde tercih belirtmiştir.

50. Çeşitli delegasyonlar köşeli parantez içindeki son cümlenin çıkartılmasını istemiştir. Hiç bir delege bu cümlenin kalmasını desteklememiş, ancak kimileri kalması halinde bu cümlenin “kurulu” sözcüğünden sonra bitmesi gerektiğine işaret etmiştir.

51. 2’inci paragrafta, başlık altındaki “olduğu durumda” sözcüğünün “olursa” veya “olduğu zaman” şeklinde değiştirilmesi önerileri yapılmıştır. Mısır, Liechtenstein ve Hollanda, kabul edilemezlik ölçütleri listesinin kümülatif olmayan özelliğini vurgulama amacıyla (f) alt paragrafı sonuna “veya” sözcüğünün konulmasını önermiştir.

52. Alt paragraf (a)’ya ilişkin olarak Meksika ve HDK Koalisyonu “altı ay” ifadesinin “makul süre içinde” şeklinde değiştirilmesini desteklemiştir. Çeşitli delegasyonlar, altı ay veya daha uzun olmak üzere sabit bir zaman sınırı belirtilmesinden yana tercihte bulunmuştur.

53. Alt paragraf (b)’ye ilişkin olarak çeşitli delegasyonlar, Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması ve Özürlü Hakları Sözleşmeleri ile ilgili İsteğe Bağlı Protokollere uygun yeni ifade önerilerinden yana görüş belirtmiştir. İran İslam Cumhuriyeti “bu tarihten sonra” ibaresinin çıkartılmasını önermiştir. Ayrıca, “bu gerçekler” sözcüklerinin “ileri sürülen ihlal” ile değiştirilmesi yönünde bir öneride bulunulmuştur.

54. Alt paragraf (c)’ye ilişkin olarak çeşitli delegeler diğer bütün iletişim mekanizmalarında kullanılan dil doğrultusunda “mesele” teriminin kalmasından yana görüş belirtmiştir. Almanya “ihlal” sözcüğünü tercih ederken Belçika, Fransa, Endonezya ve Japonya “ihlal iddiası” teriminden yana görüş belirtmiştir.

55. Kimi delegasyonlar alt paragrafın sonundaki “aynı mahiyette” ibaresinin çıkartılmasını tercih ederken Meksika Gözaltında Kayıpların Korunması Uluslar arası Sözleşmesi’nde de yer alan bu ifadenin kalmasını önermiştir. Mısır ise alternatif olarak “benzer hukuki içerikteki” ifadesini önermiştir.

56. Alt paragraf (d)’ye ilişkin çeşitli delegeler köşeli parantez içindeki “veya insan hakları alanında uygulanabilirlik taşıyan araçlarla tutarsız” ibaresinin çıkartılmasını tercih edeceklerini belirtmiştir.

57. Alt paragraf (e)’ye ilişkin olarak çeşitli delegeler köşeli parantez içindeki “veya asıl olarak ikinci el bilgiye dayalı” ibaresinin çıkartılması gerektiğini belirtirken Çin ve İran İslam Cumhuriyeti bu ibarenin kalmasından yana görüş belirtmiştir.

58. Alt paragraf (g)’ye ilişkin olarak kimi delegasyonlar mağdurun korunması amacıyla bilgilerin gizli tutulması konusunda yer alan köşeli parantez içindeki ifadenin metinden çıkartılmasını istemiştir. Diğer delegeler ise metnin 6’ncı maddenin sonuna eklenmesini veya prosedür kuralları çerçevesinde yer almasını tercih etmiştir. Fransa ve çeşitli hükümet dışı kuruluşlar metnin böyle kalmasını savunurken “mağdurlar” sözcüğünün “iletiyi gönderenler”le değiştirilmesini önermiştir.

59. Kanada, Yeni Zelanda ve Birleşik Krallık, gelen ileti genel olarak önem taşıyan ciddi bir konuyu gündeme getirmediği “önemli ölçüde mağduriyet” eşliğine atıfta bulunan yeni bir alt paragraf (d) bis önermiştir. Kimi delegeler, Komite’ye küçük çapta şikâyetleri ele almama

esnekliği tanıyacağından hareketle böyle yeni bir ölçütün konulmasını desteklemiştir. Diğer delegasyonlar ise, böyle bir durumun Komite'yi özellikleri daha kabul edilebilirlik aşamasında incelemeye zorlayacağı, ayrıca kimi ihlalleri önemsiz göstereceği ve bunun kabul edilemez olduğu gerekçesiyle öneriye karşı çıkmıştır.

Madde 5

60. Çeşitli delegasyonlar ve hükümet dışı kuruluşlar geçici önlemlerin isteğe bağlı protokolde yer almasını desteklerken diğerleri bunlara prosedür kurallarında yer verilmesinden yana görüş belirtmiştir. Cezayir ve Rusya Federasyonu 5'inci maddenin çıkartılmasını önermiştir.

61. Paragraf 1'e ilişkin olarak Kanada, Çin, Danimarka, İtalya, İrlanda, Polonya, İspanya, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri "istisnai koşullarda" ibaresinin eklenmesi yönünde görüş belirtmiştir.

62. Avustralya, Mısır (Afrika grubu adına), Güney Afrika, Suriye Arap Cumhuriyeti ve Venezüela "mevcut kaynakları da dikkate alarak" ibaresinin çıkartılmasını önermiştir. Çin, Hindistan ve Nepal ise bu ibarenin kalmasından yana görüş belirtmiştir.

63. Mısır (Afrika grubu adına) "hasar" sözcüğü yerine "zarar" sözcüğünün kullanımını desteklemiştir.

64. Avustralya ve Mısır (Afrika grubu adına) köşeli parantez içindeki "ve güvenilir bilgilere dayanarak" ibaresinin çıkartılmasını tercih ederken Çin bunun kalmasını istemiştir.

65. Bangladeş, Mısır (Afrika grubu adına), Hindistan, İrlanda ve Polonya ara önlemlere ancak belirli bir iletişim kabul edilebilir sayıldıktan sonra izin verilmesini önermiştir.

66. Norveç ve İsveç "bu tür taleplerin tercihli niteliği göz önünde tutularak" ibaresinin paragraf sonuna eklenmesini önermiştir. Kimi Devletler de bu öneriyi desteklemiştir. Diğerleri ise, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi gibi anlaşma organlarının görüş ve talepleri mahiyet itibarıyla bağlayıcı değil gönüllülük temelinde olduğundan buna yer verilmesinin gerekli olmadığını belirtmiştir..

67. Paragraf 2'ye ilişkin olarak kimi delegeler bunun kalmasını savunmuştur.

Madde 6

68. Paragraf 1'e ilişkin olarak çeşitli delegasyonlar köşeli parantez içindeki metnin çıkartılmasını savunmuştur. Yazanın kimliğini bilmediği sürece bir Devletin gelen bir iletiye gerektiği gibi yanıt vermesinin mümkün olmadığı ve kişilerin güvenliği ile ilgili duyarlılıkların 12'inci maddede yer aldığı belirtilmiştir.

69. Avusturya ve Bangladeş bu konunun prosedür kurallarıyla birlikte ele alınabileceğini belirtmiştir.

70. Portekiz, Meksika, ICJ, IWRAW Asya-Pasifik ve HDK Koalisyonu köşeli parantez içindeki metnin kalması gerektiğini savunmuştur.

71. Paragraf 2'ye ilişkin olarak Hollanda koyu yazılmış ibareden önce “dahil” sözcüğünün eklenmesini önermiştir.

Madde 7

72. Çeşitli delegasyonlar 7'inci maddenin kalması gerektiğini savunurken diğerleri bunun çıkartılması veya prosedür kurallarına aktarılması yönünde tercih belirtmiştir. Avustralya, Bangladeş, Guatemala, Endonezya, Güney Afrika ve Birleşik Krallık ise 7'inci maddenin özgün taslak metinde olduğu gibi kalmasını tercih etmiştir. Çin dostane çözümlerin Devletlerarası usullerle sınırlandırılması gerektiğini kaydetmiştir.

73. Paragraf 1'e ilişkin olarak Portekiz ve Rusya Federasyonu köşeli parantez içindeki “makul zaman süresi içinde” ibaresinden yana görüş belirtmiştir. Arjantin ve Birleşik Krallık bu metnin çıkartılmasını isterken Guatemala belirli bir zaman süresi belirtilmesinden yana görüş bildirmiştir.

74. Venezüela (Bolivarcı Cumhuriyeti) dostane çözümle ilgili olarak köşeli parantez içinde yer alan ibareyi desteklerken Arjantin, Portekiz, Rusya Federasyonu ve Birleşik Krallık burasının çıkartılması yönünde tercih belirtmiştir. Endonezya, burasının, dostane çözüm mekanizmasına başvurulmasından önce mevcut bütün iç hukuk yollarının tüketilmiş olmasına atıfta bulunan metinle değiştirilmesini önermiştir.

75. Venezüela (Bolivarcı Cumhuriyeti) bir sonuca varılmasına ilişkin olarak köşeli parantez içindeki ifadeyi desteklerken Arjantin, Guatemala, Rusya Federasyonu ve Birleşik Krallık burasının çıkartılması yönünde tercih belirtmiştir.

76. Çeşitli delegasyonlar köşeli parantez içindeki “Dostane çözümün koşulları ve kuralları Komite'nin değerlendirmesine ve onayına tabidir” şeklindeki metinden yana tercih belirtmiştir. Polonya'ya göre ise Komite'ye inceleme yetkisi verilmeli, ancak koşulları onaylama yetkisi verilmemelidir. Avustralya, Avusturya, Almanya, Gana, Rusya Federasyonu, Suriye Arap Cumhuriyeti, Birleşik Krallık ve Venezüela (Bolivarcı Cumhuriyeti) burasının çıkartılması yönünde tercih belirtmiştir.

77. 2'inci paragraf konusunda Meksika, Portekiz ve Rusya Federasyonu köşeli parantez içindeki “tam olarak uygulanması” ifadesine metinde yer verilmesini desteklerken, Venezüela (Bolivarcı Cumhuriyeti) burasının çıkartılmasını istemiştir. Suriye Arap Cumhuriyeti yalnızca “tam olarak” ifadesinin çıkartılmasından yana tutum belirtmiştir. Polonya ise, dostane çözüme ulaşıldığı anda prosedürün sona ermesini öngören özgün metni tercih ettiğini belirtmiştir.

78. Rusya Federasyonu ve Birleşik Krallık özgün metindeki “kapanmış sayılacaktır” ifadesinin kalmasından yana iken Fransa bunun “kapanır” şeklinde değiştirilmesini tercih etmiştir.

79. Paragraf 3'e ilişkin olarak çeşitli delegasyonlar bu paragrafın çıkartılmasından yana görüş belirtirken Almanya kalmasını istemiştir. Hollanda “dostane çözümü sona erdirme” sözcüklerinin ardından “görüşmeler” sözcüğünün metne sokulmasını önermiştir. Senegal, Komite'nin dostane çözüm çabasından bir sonuç alınamaması durumunda müdahale yetkisi olmasını savunurken, Yeni Zelanda Komite'nin bu süreci tek taraflı durdurma yetkisi olmaması gerektiğini ileri sürmüştür.

80. Bangladeş, Rusya Federasyonu ve Birleşik Krallık paragraf 4'ün çıkartılmasını talep etmiştir.

Madde 8

81. Avustralya ve Yeni Zelanda özgün başlık olan ‐Liyakatin dikkate alınması‐ ibaresini tercih etmiştir.

82. Paragraf 1 konusunda Rusya Federasyonu ve Venezüela (Bolivarcı Cumhuriyeti) özgün metni desteklerken Hindistan ‐ilgili taraflarca‐ ibaresinin eklenmesini istemiştir. Cezayir, Bangladeş, Almanya, İnan İslam Cumhuriyeti, İtalya, Liechtenstein ve İspanya koyu yazılmış metin önerisini kabul ederken, Mısır, Hindistan ve Norveç bunun çıkartılmasını istemiştir. Avustralya, Şili, Danimarka, Yeni Zelanda, Hollanda ve Amerika Birleşik Devletleri ise yalnızca ‐iletinin kabul edilebilir olduğu açıklandıktan sonra‐ şeklindeki bölümün çıkartılmasını önermiştir.

83. Yeni Zelanda ‐enformasyon‐ sözcüğünün önüne ‐yazılı‐ sözcüğünün eklenmesini önermiştir. Polonya ise, koyu yazılmış bölümün ‐İlgili taraflar, bu bilgiye ilişkin beyan ve gözlemlerini Komite tarafından belirlenen zaman süresi içinde iletmeye davet edileceklerdir‐ şeklinde değiştirilmesini istemiştir.

84. Paragraf 3'e ilişkin olarak 3, Arjantin, Finlandiya, Meksika, İsveç ve Hollanda ilk metne dönüşü tercih etmiştir. Liechtenstein ve Amerika Birleşik Devletleri ‐yapabilir‐i ‐yapacaktır‐la değiştirmeyi önerirken, Şili ‐yapacaktır‐ı Birleşmiş Milletler mekanizmaları, ‐yapabilir‐i ise bölgesel mekanizmalar bağlamında kullanmayı önermiştir. Çeşitli delegasyonlar gerek Birleşmiş Milletler gerekse bölgesel insan hakları mekanizmalarında ‐danışabilir‐ teriminin kullanılmasını uygun bulmuştur. Azerbaycan ve Mısır ‐Birleşmiş Milletler anlaşma organları‐ göndermesini önermiştir. Kimi delegasyonlar paragrafın çıkartılmasını ya da prosedür kurallarına bırakılmasını tercih etmiştir. Slovenya ve Birleşik Krallık ise ‐yapılan iş‐ terimi yerine ‐kararlar ve tavsiyeler‐ ibaresine geri dönülmesinden yana görüş belirtmiştir.

85. Paragraf 4'e ilişkin olarak Arjantin, Bangladeş, Finlandiya ve Rusya Federasyonu özgün metni tercih ederken Kosta Rika, Hindistan, Meksika, Portekiz ve Sri Lanka Sözleşme'nin dilinin yakinen yansıtılmasının önemini vurgulamıştır.

86. Delegeler bir dizi değişiklik önerisinde bulunmuştur. Almanya ‐odak‐ sözcüğünden önce gelen ‐yapacaktır‐ın ‐yapabilir‐ şeklinde değiştirilmesini önermiştir. Kanada, Danimarka, Almanya, Liechtenstein, Yeni Zelanda, İspanya ve HDK Koalisyonu ‐saygı gösterme, koruma ve yerine getirme‐ sözcüklerinin çıkartılmasını önermiştir. Azerbaycan ve Mısır (Afrika grubu adına) ise bu sözcüklerin kalmasından yana görüş belirtmiştir.

87. Kanada, Liechtenstein ve Meksika birinci ve ikinci cümlelerin birleştirilmesini, ilk cümledeki köşeli parantez içindeki metnin ise çıkartılmasını önermiştir.

88. İkinci cümleye ilişkin olarak Ekvador, Mısır (Afrika grubu adına), Guatemala, Hindistan, Liechtenstein, Meksika ve Sri Lanka ‐makullük‐, ‐makul olmama‐, ‐etkililik‐ ve ‐yeterlilik‐ terimlerinin çıkarılmasını önermiştir. Avustralya, Avusturya, Almanya, Yunanistan, Hollanda, Yeni Zelanda, Slovenya ve İsveç ‐makullük‐ sözcüğünün kalmasını desteklerken Danimarka, Japonya, Polonya, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri ‐makul olmama‐ terimini

tercih etmiştir. Birleşik Krallık makul olmama durumu ile ilgili olarak ölçütlere bir ek yapılmasını önermiştir. Şili ve Slovenya “etkililik” sözcüğünün metne dahil edilmesini desteklemiştir. Mısır (Afrika grubu adına), Guatemala, Liechtenstein ve Meksika ise Sözleşme’nin 2’inci maddesinin 1’inci paragrafındaki dile daha yakın bir dil kullanılması yönünde tercih belirtmiştir.

89. Liechtenstein şu metni önermiştir: “[...] Komite, Taraf Devletin elindeki kaynakların azamisiyle, iletide sözü edilen hak veya hakların uygun yollardan ve Sözleşme’nin 2’inci maddesinin 1’inci paragrafı çerçevesindeki yükümlülükleri doğrultusunda tam olarak gerçekleşmesi için attığı adımları değerlendirecektir.”

90. Kanada “Taraf Devletin Sözleşme’nin II Bölümünde yer alan hükümler uyarınca attığı adımların yeterliliğini değerlendirecektir” ibaresinde ifade değişikliği önermiştir.

91. Üçüncü cümleye ilişkin olarak Arjantin, Bangladeş, Belçika, Şili, Kosta Rika, Ekvador, Finlandiya, Fransa, Almanya, Hindistan, Liechtenstein, Meksika, Portekiz, Rusya Federasyonu ve Sri Lanka “değerlendirme payı” ibaresinin çıkartılmasını istemiştir. Avusturya, İrlanda, Japonya, Polonya ve Venezüela (Bolivarcı Cumhuriyeti) ise bu ibarenin kalmasını isterken Kanada, Danimarka, Yunanistan, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, İsveç, Türkiye ve Birleşik Krallık “marjin” sözcüğünden önce “kapsamlı” veya “geniş” sözcüğüne yer verilmesini desteklemiştir. Çeşitli devletler tarafından desteklenen Kanada cümlesinin sonunun “uygun politika önlemleri ve kaynakların iç öncelikler doğrultusunda tahsisıyla” şeklinde değiştirilmesini önermiştir.

92. Uluslararası Çalışma Örgütü, Tüm Göçmen İşçilerin ve Ailelerinin Haklarının Korunması Sözleşmesi’nin 74’üncü maddesinin 5’inci paragrafına atıfta bulunarak şu şekilde yeni bir paragraf eklenmesini önermiştir: “Uluslararası Çalışma Örgütü’nün görev alanına giren konularda yapılan iletiler değerlendirilirken, Komite, Uluslar arası Çalışma Ofisi’nden toplantılara danışman olarak katılacak bir temsilci belirlemesini isteyecektir.”

Madde 8 bis

93. Kanada, ikinci ve üçüncü paragraflarla 1’inci paragrafın son bölümünün çıkartılmasını ve bu paragrafın ilk bölümünün 8’inci maddenin yeni 5’inci paragrafına dönüştürülmesini önermiştir.

Madde 9

94. Arjantin, Mısır, Gana, Güney Afrika, Hollanda ve Venezüela (Bolivarcı Cumhuriyeti) 9’uncu maddenin kalmasından yana görüş belirtmiştir. Fransa ve Polonya, isteğe bağlı mahiyeti nedeniyle 9’uncu maddenin kabul edilebilir olduğunu kaydetmiştir. Polonya, Komite’nin bu usul çerçevesinde sunduğu raporun bağlayıcı olmadığını vurgulamıştır.

95. Çin, Japonya, Yeni Zelanda, Senegal, Suriye Arap Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu 9’uncu maddenin çıkartılması yönünde tercih belirtmiştir. Delegasyonlar, bu maddenin kalması halinde ise metnin protokolün geri kalan bölümleri ile tutarlılığının sağlanması gerekliliğinin altını çizmiştir.

Maddeler 10, 11 ve 11 ikinci kez

96. Çeşitli delegasyonlar, 10 ve 11'inci maddelerde öngörülen araştırma prosedürünün kalmasını desteklemiştir. Diğer delegasyonlar ise bu maddelerin çıkartılmasını istemiştir.

97. Arjantin, Avusturya, Brezilya, Yunanistan, Hollanda, Yeni Zelanda, İsveç ve Amerika Birleşik Devletleri 10'uncu maddenin 1'inci paragrafında yer alan "ağır veya sistematik" sözcüklerine referansın kalmasını isterken Ekvador bu sözcüklerin çıkartılmasını tercih etmiştir.

98. 10'uncu madde 5'inci paragrafa ilişkin olarak Brezilya ve İsveç altı aylık zaman süresinin kalmasını istemiştir. Fransa ise bunun yerine daha uzun bir zaman süresi belirtilmesini veya "tercihen altı ay" ifadesinin yer almasını tavsiye etmiştir.

99. Madde 10, paragraf 6'ya ilişkin olarak Avustralya Devletlerin kamuoyuna açıklanmadan önce raporlara ilişkin görüşlerini belirtebilmeleri gerektiğini ifade etmiştir.

100. 11'inci maddeye ilişkin olarak Kanada ve Yeni Zelanda, takiple ilgili meselelerin prosedür kuralları çerçevesinde ele alınabileceği gerekçesiyle bu bölümün çıkartılması yönünde tercih belirtmiştir. Yeni Zelanda, maddenin kalması halinde, prosedürün bağlayıcı olmayan içeriğinin, "alınmış" ve "yanıt olarak" sözcükleri arasına "varsa herhangi bir" ibaresinin eklenmesiyle netleştirilebileceğini belirtmiştir.

101. Çeşitli delegasyonlar, madde 11 (bis) tarafından öngörüldüğü gibi isteğe bağlı kaldığı sürece araştırma süreci için esneklik veya destek gerektiğini belirtmiştir. Diğer delegasyonlar ise bu usulün isteğe bağlı olmaması gerektiği görüşünü benimsemekle birlikte bu noktadaki esneklik gerekliliğini kabul etmiştir. Kimi delegeler dışında kalma mekanizmasının içine girme mekanizması ile değiştirilmesini önermiş, başkaları ise böyle bir yönelime karşı uyarıda bulunmuştur. Rusya Federasyonu, prosedürün isteğe bağlı mahiyetini açıklığa kavuşturmak üzere madde 10 ve 11'in (bis) birleştirilmesini savunmuştur.

102. Rusya Federasyonu, Komite'ye araştırma başlatması konusunda verilen yetkiyi kaygıyla karşılamıştır. Hindistan ise, herhangi bir iletişimin yokluğunda araştırma prosedürünün başlatılıp başlatılamayacağı, başlatılacaksa bunun hangi zeminde olacağına açıklık getirilmesini istemiştir.

Madde 12

103. Kanada, Fransa, Almanya, Hollanda, Yeni Zelanda, Amerika Birleşik Devletleri ve Uluslararası Af Örgütü 12'inci maddenin kalmasını desteklemiştir. Avustralya, Belçika, Kanada, İran İslam Cumhuriyeti ve İsviçre ise, Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi İsteğe Bağlı Protokol'ün 11'inci maddesi doğrultusunda ilk taslağa geri dönülmesini tercih etmiştir.

104. Avustralya, Belçika, Kanada ve İsviçre yalnızca "kişilere" atıfta bulunulmasının yeterli olacağını belirtmiştir. Yeni Zelanda ise "ileti sahipleri" sözcüğünün bütün durumları kapsayıcı kapsamadığı konusunda soru yöneltmiştir.

105. Avustralya, Belçika, Kanada ve İsviçre "kötü muamele" ve "sindirme" sözcüklerinin çeşitli tehditleri kapsadığının altını çizmiştir. Fransa, "kötü muamele, misilleme, mağdur duruma düşürme veya sindirme" biçimlerinin ayrıca tazminat hakkına erişime yönelik

kısıtlamaları da içermesi gerektiğini belirtmiştir. Uluslararası Af Örgütü metnin “insan haklarından veya temel özgürlüklerden herhangi birine yönelik tehdit, sindirme veya inkâr” şeklinde değiştirilmesini önermiştir. COHRE ise bu sözcüklerin yerine “baskının herhangi bir biçimi” ifadesinin geçirilmesini savunmuştur. Amerika Birleşik Devletleri “kendi yargı yetkisine tabi” ibaresinin 2’inci maddenin 1’inci paragrafıyla tutarlı hale getirilmesi gereğine dikkat çekmiştir.

106. Hollanda, bireysel iletişim prosedürüyle ilişkili olduğundan madde 12’nin madde 8 ter olabileceğini belirtmiştir.

Madde 13

107. Cezayir, Avusturya, Mısır (Afrika grubu adına), Rusya Federasyonu ve Amerika Birleşik Devletleri 13’üncü maddeye destek vermiştir. İtalya, Liechtenstein, İsveç ve İsviçre özgün dili tercih etmiştir. Kanada ve Liechtenstein ise Sözleşme’deki 22’inci maddenin uluslar arası yardım gereksinimlerinin belirlenmesinde daha iyi bir mekanizma sağladığını belirtmiş, Kanada da 13’üncü maddenin çıkartılmasını istemiştir.

108. Senegal ve HDK Koalisyonu “Uluslararası yardım ve işbirliği” başlığına 13’üncü madde metninde atıfta bulunulması gerektiğini kaydetti.

109. Paragraf 1’e ilişkin olarak Arjantin, Bangladeş, Fransa, Guatemala, Hindistan, Hollanda ve Polonya “ve ilgili Taraf Devletin onayıyla” ifadesini desteklemiştir.

110. Arjantin, Fransa ve Polonya “ve diğer Taraf Devletler” ibaresinin dahil edilmesinden yana görüş belirtirken Guatemala, Japonya, Hollanda, Kore Cumhuriyeti ve İsveç bunun yer almaması gerektiğini savunmuştur. Endonezya Sözleşme’nin 22’inci maddesinde “diğer taraf Devletlere” atıfta bulunulmadığını kaydetmiştir. Hindistan, bu referansın bütün bilgilerin otomatikman diğer taraf Devletlere aktarılacağı anlamına gelip gelmediğini sormuştur.

111. Arjantin, Fransa, Hollanda, Polonya, Kore Cumhuriyeti, İsveç ve İsviçre "yardım" sözcüğünden önceki “finansal” sözcüğünün çıkartılmasını tercih ederken Çin ve Nepal bu sözcüğün kalmasından yana görüş belirtmiştir.

112. Mısır, 14’üncü madde ile tekrardan kaçınmak açısından, 13’üncü maddede geçen uluslar arası yardımda odağın teknik danışmanlık olarak belirginleştirilmesi gerektiğini kaydetti.

113. 11’inci madde, 2’inci paragrafa ilişkin olarak Guatemala “her biri kendi yetkinlik alanı içinde” ibaresinin metinde kalmasından yana görüş belirtmiştir. Avustralya, Mısır ve Hollanda “Taraf Devletin onayı üzerine” göndermesine yer verilmesini önerirken, Çin “ön bilgisiyle”, Endonezya ise ilgili Devletin “önceden bilgilendirmesiyle” ibarelerinin eklenmesi yönünde görüş belirtmiştir.

Madde 14

114. Kanada, Danimarka ve Amerika Birleşik Devletleri dahil olmak üzere çeşitli delegasyonlar, bir fon oluşturulmasına karşı çıkmış veya bu konudaki kaygılarını dile getirmiştir. Bu ülkeler ihlallerin fonla ilişkilendirilmesinin tehlikesine, mevcut Birleşmiş Milletler fonlarına bir yenisini katmanın risklerine ve böyle bir fonun idaresinde karşılaşılabilecek pratik güçlüklerle dikkat çekmiştir. Ayrıca, fonun kendi varlık nedeni de sorgulanmıştır;

örneğin, birçok durumda, bir hakkın gerçekleşmemesinin kaynak yetersizliğinden kaynaklandığının belirlenmesi halinde Sözleşme'nin ihlali gibi bir durumdan da söz edilemeyeceği belirtilmiştir.

115. Arjantin, Bangladeş ve Mısır isteğe bağlı protokolün bir fon oluşturulması açısından doğru bir zemin olduğunu savunarak İşkenceye Karşı Sözleşme İsteğe Bağlı Protokolündeki öncüle atıfta bulunmuştur.

116. Avustralya, maddenin kalması halinde, fonun kullanımıyla ilgili katı ölçütlere gerek duyulacağını kaydetmiştir. İsviçre ise fonun ne kadarının kişi olarak mağdurlara, ne kadarının Hükümetlere ayrılacağı konusunda açıklık gerektiğini belirtmiştir.

117. İsveç ve İsviçre fonun mağdurlara hangi yönden yarar sağlayacağını sormuştur. İsveç, fon oluşturulmaması konusundaki görüşünün kesin olduğunu ifade ederken, diğer yandan bir uzlaşılı çerçevesinde, kişilerin rahatça ileti göndermelerine yardımcı olacak ve yalnızca bu amaca yönelik bir fon oluşturulabileceğini dile getirmiştir. Çeşitli delegeler fonun mağdur kişilerin gerekli girişimlerde bulunabilmelerini veya sonuçta tazminat alabilmelerini sağlayacak şekilde kullanılmasını savunmuştur. Cezayir, Bangladeş ve Mısır ise fonun sınırlı amaçlar için kullanılmasına karşı çıkmıştır. Polonya ise, oluşturulması halinde, bu fonun yalnızca teknik yardımlara destek vermesi gerektiğini belirtmiştir.

118. Avusturya, Brezilya, Mısır, Fas ve Norveç'in de desteğiyle Belçika, finansal yardım olmayışının Sözleşme'ye uymama durumları için mazeret oluşturamayacağını netleştirmek üzere, Özürlü Hakları Sözleşmesi'nin 32'inci maddesinin 2'inci paragrafından buraya aktarma yapılmasını önermiştir.

119. Paragraf 'e ilişkin olarak Arjantin, Bangladeş, Ekvador, İran İslam Cumhuriyeti, Nepal ve HDK Koalisyonu metnin değiştirilmiş halini benimsemiştir. Çin birinci satırda yer alan "çözüm yolları" ibaresinin çıkartılmasını, son satırda ise "etkili yollar" ifadesinin "Komite'nin tavsiyelerini yaşama geçirmeyi sağlayacak etkili önlemler" ile değiştirilmesini istemiştir.

120. Paragraf e ilişkin olarak 2, çeşitli delegasyonlar, 14'üncü maddenin protokolde kalması halinde, fonun gönüllü mahiyetini vurgulamak amacıyla burasının kalması yönünde görüş belirtmiştir. Bangladeş ve Mısır, fon gönüllülük esasında oluşturulurken, protokolün bu husustan açıkça söz etmemesi gerektiğini kaydetmiştir. Mısır, ayrıca, fonun OHCHR'nin özel bir projesi olarak da oluşturulabileceğini belirtmiştir.

Madde 15

121. Profesör Eibe Riedel, Komite'nin Genel Kurula değil de Ekonomik ve Sosyal Konseye sorumlu olmasından hareketle delegelere özgün metne geri dönmeleri tavsiyesinde bulundu.

Madde 16

122. Avustralya taslağın ilk halini tercih etmiştir. Avusturya ve Meksika "üstlenme" sözcüğünden yana görüş belirtirken Fransa "özendirilme" fiilinden yana tutum almıştır. Meksika ve Yeni Zelanda köşeli parantez içindeki metnin Özürlü Hakları Sözleşmesi'nin 21'inci maddesine uygun olarak "özürlü kişilerin bilgiye erişilebilir formatta ulaşma haklarını gözeterek şekilde" şeklinde değiştirilmesini önermiştir. Birleşik Krallık da materyalin

erişilebilir formatta sağlanmasını desteklemekle birlikte, Sözleşme’de bu kesim yer almadığından “özürlü kişilerin hakları” göndermesinde bulunulmaması gerektiğini savunmuştur.

Madde 17

123. Mısır (Afrika grubu adına) maddenin prosedür kurallarında yer alacak öğeleri göstermesini, aksi halde çıkartılmasını önermiştir.

124. Çeşitli delegeler koyu yazılı alternatif metnin çıkartılması talebinde bulunmuştur.

125. Kanada Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi’nin 39’uncu maddesinin 2’inci paragrafını temel alan yeni bir metin önermiştir. Buna göre kurallar, diğer hususların yanı sıra şunları belirleyecektir: “(a) üyelerin üçte ikisi çoğunluğu oluşturur ve (b) Komite kararları hazır bulunan üye sayısının çoğunluğuyla alınır.” Kimi delegasyonlar, Komite’nin yeni işlevlerini halen mevcut bütün prosedürleri değiştirmek zorunda kalmadan üstlenebilmesi için “hazırlama” sözcüğü yerine “değiştirme” sözcüğünün kullanılmasını yerinde görmüştür.

126. Avustralya, Danimarka, Nepal, Yeni Zelanda ve Amerika Birleşik Devletleri bu madde üzerindeki tartışmaların hangi konuların prosedür kurallarına bırakılacağı belirleninceye kadar ertelenmesini önermiştir. Japonya ise birinci cümleye “ve Taraf Devletler, Komite tarafından dikkate alınmak üzere prosedür kuralları konusunda yorum ve öneride bulunabilirler” ibaresinin eklenmesini önermiştir.

Madde 18

127. Yeni Zelanda birinci ve ikinci paragrafların birleştirilmesi yoluyla dili basitleştirici değişiklikler önermiştir. Diğer delegeler böyle standart bir hükmün dilinin değiştirilmesine karşı uyarıda bulunmuştur. Mısır (Afrika grubu adına), isteğe bağlı protokolü onaylama hakkının yalnızca Sözleşme’yi imzalayan Devletlere tanınmasını desteklemiştir. Amerika Birleşik Devletleri, Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi Birinci İsteğe Bağlı Protokol’ün 8’inci maddesinde olduğu gibi “yapacaktır” şeklindeki ifadelerin şimdiki zaman kipiyle değiştirilmesini tavsiye etmiştir.

Madde 19

128. Arjantin, Belçika, Şili, Mısır, Norveç, Rusya Federasyonu ve Venezüela (Bolivarcı Cumhuriyeti) protokolün yürürlüğe girmesinde “onuncu onay belgesi” atfını tercih ettiğini belirtmiştir. Avustralya ve Hollanda ise “yirminci belge” atfını tercih etmiştir.

Madde 20

129. Bu madde, madde 11 (ikinci kez) olmuştur.

Madde 21

130. Arjantin, Şili, Danimarka, Meksika ve Uruguay maddenin taslaktaki şekliyle kalmasını tercih etmiştir. Guatemala ve Hollanda Özürlü Hakları Sözleşmesi’nin 14’üncü maddesinin dilinin kullanılmasını önermiştir. Kimi delegeler, benzer mahiyetteki diğer belgelerde de çekincelerin yasaklandığına işaret etmiştir.

131. Çeşitli delegasyonlar, konu Anlaşmalar Hukuku Viyana Sözleşmesi'nde ele alındığından bu maddenin gereksiz olduğunu ve çıkartılması gerektiğini kaydetmiştir. Bangladeş ve Mısır (Afrika Grubu adına) çekincelere ancak protokolün içeriği ve kapsamı ile tutarlı olmaları halinde izin verilmesi gerektiğini kaydetmiştir.

132. Kimi delegeler bu maddeye ilişkin kararın 2'inci maddeye ilişkin anlaşmaya varılıncaya kadar ertelenmesi gerektiğini kaydetti.

Madde 22

133. Kanada, metnin, Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi İsteğe Bağlı Birinci Protokol'ün 11'inci maddesini yansıtabak şekilde değiştirilmesi tercihini belirtmiştir.

Madde 23

134. Bu maddenin çıkartılmasına herhangi bir itiraz yöneltilmemiştir.

Madde 24

135. Kanada, Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi Birinci İsteğe Bağlı Protokol doğrultusunda Protokol'den çıkma süresi olarak üç ayın korunmasını tercih etmiştir. Hollanda, benzer diğer belgelerin bu işlem için altı ay ila bir yıl kadar süre verdiğini kaydetmiştir. Şili, Portekiz ve Özürlü Hakları Sözleşmesi İsteğe Bağlı Protokolü, Irk Ayrımcılığının Her Biçiminin Ortadan Kaldırılması, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme ve Göçmen İşçilerin ve Ailelerinin Haklarının Korunması Uluslararası Sözleşmesi gibi belgeler doğrultusunda bir yıllık süreyi tercih etmiştir. Polonya ise Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması İsteğe Bağlı Protokolünde olduğu gibi sürenin altı ay olması gerektiğini savunmuştur.

Maddeler 25 ve 26

136. Bu maddelere ilişkin görüş belirtilmemiştir.

V. DEĞİŞTİRİLMİŞ İKİNCİ TASLAĞIN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

137. Oturumun 31 Mart'tan 4 Nisan'a kadar süren ikinci bölümünde Çalışma Grubu'nun önünde isteğe bağlı protokolün (A/HRC/8/WG.4/3) gözden geçirilmiş ikinci taslağı ile Başkan tarafından hazırlanan 25 Mart tarihli ek öneriler listesi yer alıyordu. Başkan, açış konuşmasında, belirli bir mutabakata varılması için bütün katılımcıların esneklik göstermeleri gerektiğine işaret etti ve Çalışma Grubu'nun görevini tamamlayarak ortaya İnsan Hakları Konseyi'ne iletilebilecek durumda bir metin çıkarmasına yönelik umutlarını dile getirdi.

Başlangıç

138. Çalışma Grubu, paragraf 1'in Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin başlangıç bölümündeki 1'inci paragrafta değiştirilmesi konusunda anlaşmaya varmıştır.

139. 2 ve 3'üncü paragraflar taslaktaki şekliyle kabul edilmiştir.

140. İran İslam Cumhuriyeti tarafından dile getirilen, Viyana Bildirgesi ve Eylem Programı'nın 5'inci paragrafının dilinin buraya yansıtılması önerisi konusunda mutabakat sağlanamaması nedeniyle 4'üncü paragraf askıda bırakılmıştır.

141. 6'ncı paragraf üzerindeki tartışmalar sonuçlandırılmamıştır.

142. Paragraf 5, tartışmalardan sonra, 1985/17 sayılı Ekonomik ve Sosyal Konsey kararına atıfta bulunulmaksızın taslaktaki şekliyle kabul edilmiştir. Delegeler "Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi" ibaresinden sonra "1985/17 sayılı ECOSOC kararı ile oluşturulan" ibaresinin eklenmesi konusunu tartışmıştır. Kimi delegasyonlar böyle bir ekten yana görüş belirtirken diğerleri bunun bir dipnot olarak yer alıp alamayacağı konusunu gündeme getirmiş, üçün bir kesim ise bu ibarenin eklenmesine karşı uyarıda bulunmuştur.

Madde 1

143. Madde 1 taslaktaki şekliyle benimsenmiştir.

Madde 2

144. Paragraf 1'e ilişkin olarak Mısır (Afrika grubu adına) ve Portekiz köşeli parantez içindeki ibarelerin çıkartılmasını tercih etmiştir. Cezayir, protokol kapsamının Sözleşme'nin I Bölümünü de içine alması gerektiğini belirtmiştir. Kanada, Yunanistan, Polonya, Türkiye, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri "III Bölümde belirtilen haklar Sözleşme'nin II Bölümü ile birlikte anlamlandırılır" ibaresini tercih etmiştir. Fas ise, protokolün uygulanma alanının yalnızca Sözleşme'ye özgü haklarla sınırlı kalması yönündeki konumunu tekrarlamıştır. HDK Koalisyonu Sözleşme'nin I Bölümünün protokol dışında bırakılmasına karşı uyarıda bulunmuştur. Çin ve Hindistan Sözleşme'nin I Bölümünün bu protokol kapsamı dışında bırakılmasını savunmuştur.

145. Paragraf 2'ye ilişkin olarak Bangladeş, Belçika, Brezilya, Şili, Ekvador, Mısır (Afrika Grubu adına), Finlandiya, Fransa, Almanya, Meksika, Fas, Peru, Portekiz, Slovenya, Güney Afrika, İspanya, Uruguay ve Venezüela (Bolivarcı Cumhuriyeti) kapsamlı bir yaklaşımı desteklemiş ve bu paragrafın çıkartılmasını istemiştir. İtalya ve İsveç, isteğe bağlı protokolün kendi kaynaklarının en yerinde kullanımı konusunda devletlere serbest ve geniş bir taktir hakkı tanınması koşuluyla kapsamlı bir yaklaşımı desteklemiştir.

146. Kanada, Çin, Yunanistan, Japonya, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, İsviçre, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri paragrafın kalmasından yana görüş belirtmiştir. Amerika Birleşik Devletleri, belirli maddelere yapılan göndermelerin "III Bölümde yer alan haklar, Sözleşme'nin II Bölümü doğrultusunda yorumlanmalıdır" şeklinde değiştirilmesini savundu. Avusturya, Danimarka, Kore Cumhuriyeti ve Türkiye dışarıda kalma seçeneğinden yana tutum aldı. Japonya ve Polonya, Kanada tarafından önerilen dışarıda kalma seçeneğini tercih etmekle birlikte bunun tartışılmasına açık olduğunu belirtti. Letonya ve Rusya Federasyonu alakart yaklaşımdan yana olduğunu dile getirdi. Çin ise dışarıda kalma yaklaşımının Sözleşme'nin 2'inci maddesinin 1'inci paragrafına uygulanmaması gerektiğini belirtmiştir.

Madde 3

147. Çalışma Grubu bu maddenin çıkartılmasını onaylamıştır.

Madde 4

148. Çalışma Grubu, paragraf 1'e ilişkin olarak "etkili bir çözüm getirmesi olası olmayan" ibaresinin çıkartılmasına mutabık kalmıştır. ICJ ise, kimseden sonuç vermeyecek yolları deneyip bitirmesinin talep edilemeyeceğinden hareketle bu çıkarma işlemi konusundaki kaygılarını dile getirmiştir.

149. Paragraf 2, alt paragraf (a), "altı ay" ibaresinin "bir yıl" şeklinde değiştirildiği şekliyle Çalışma Grubu tarafından benimsenmiştir.

150. Alt paragraf (b) taslaktaki şekliyle benimsenmiştir.

151. Alt paragraf (c) tartışmalardan sonra taslaktaki şekliyle kabul edilmiştir. Mısır (Afrika Grubu adına) ve Senegal "benzer özellikteki uluslararası prosedürler" referansını istemiştir. Bangladeş, Mısır, Fransa, İran İslam Cumhuriyeti ve Senegal "araştırmalar" sözcüğünün çıkartılarak "benzer çözüm prosedürleri" ibaresini önermiştir. Guatemala "şikâyetler" sözcüğünün eklenmesi önerisini getirmiştir. Hindistan ve Rusya Federasyonu "iletilerin veya çözümün uluslararası değerlendirmesinde bir başka prosedür" ibaresini önermiştir. Suriye Arap Cumhuriyeti "çözüm, şikâyet ve araştırma" ibaresine yer verilmesini tercih etmiştir. Avustralya, Avusturya, Brezilya, Yunanistan, Liechtenstein, Meksika, Hollanda, Norveç, Portekiz, Rusya Federasyonu ve Birleşik Krallık, özellikle "benzeri" gibi net olmayan sözcükler eklenmesi sonucunda, dil değiştirmenin hukuksal sorunları da beraberinde getirebileceği uyarısında bulunmuştur. Çalışma Grubu bu hükmü benimserken, terimi diğer uluslararası süreçleri de (bölgesel olanlar dahil) kapsayacak bir genişlikte yorumladığını raporda belirteceğini ifade etmiştir.

152. Alt paragraf (d) taslaktaki şekliyle benimsenmiştir.

153. Alt paragraf (e)'ye ilişkin olarak Başkan "düşüncesizce" sözcüğünün eklenmesini önermiştir. Ancak delegasyonların çoğu bu sözcüğün girmesine karşı çıkmıştır. Çin ve Hindistan ise, iletişimin asıl olarak ikinci bilgilere dayandırılmayacağını öngören bir ibarenin konulmasını desteklemiştir.

154. Alt paragraflar (f) ve (g) taslaktaki şekliyle kabul edilmiştir.

155. Avustralya, Kanada, Danimarka, İrlanda, Japonya, Yeni Zelanda, Norveç, Polonya, İsveç ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından da desteklenen Birleşik Krallık, alt paragraf 2 (d) bis için, yeni 3'üncü paragraf olarak değişik bir versiyon sunmuştur. Burada, önerilen metnin zamanı ve kaynakları etkin kullanma açısından Komite'ye esneklik tanıdığı belirtilerek şöyle denilmektedir: "Komite, ileti sahibinin önemli ölçüde mağdur durumda olduğu yolunda bir izlenim vermedikçe gelen bir iletiyi dikkate almayabilir."

156. Arjantin, Brezilya, Şili, Çin, Ekvador, Mısır (Afrika grubu adına), Finlandiya, Fransa, Hindistan, Meksika, Hollanda, Portekiz, Rusya Federasyonu, İsviçre ve çeşitli hükümet dışı kuruluşlar önerilen 3'üncü paragrafı benimsememiştir. Delegasyonlar, oturumun birinci bölümünde "önemli ölçüde mağdur" ifadesine ilişkin olarak dile getirilen kaygıları vurgulamıştır (60'inci paragrafta bakınız).

157. Çin, “yapabilir” sözcüğüyle birlikte ve Komite’nin gelen bir iletiyi dikkate almamada gözeteceği ölçütlerin olmaması durumunda ortaya çıkabilecek çifte standardın protokolün tek tip uygulanmasına zarar verebileceği kaygılarını dile getirmiştir. Birleşik Krallık ise “yapacaktır” sözcüğünü tercih etmekle birlikte, Komite’nin iş yükü ve mevcut koşullar dikkate alınarak tutarlı bir yaklaşım benimseyeceğine güvenilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Madde 5

158. Paragraf 1’e Brezilya, Ekvador, Etiyopya, Finlandiya, Almanya, İran İslam Cumhuriyeti, Meksika ve Portekiz metni taslaktaki haliyle tercih etmiştir. Arjantin, Bangladeş, Brezilya, Kanada, Danimarka, Mısır, Fransa, Almanya, Yunanistan, Japonya, Meksika, Hollanda, Portekiz, İspanya, İsveç, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri ise, Başkan tarafından önerilen, “istisnai durumlarda gerekli olabileceği” ibaresine yer verilmesini desteklemiştir. Finlandiya, İsviçre, Uluslararası Af Örgütü, ICJ ve HDK Koalisyonu değişikliği gereksiz bulmuştur.

159. Liechtenstein “taraf Devletin bu tür geçici önlemler alması için yapılan talep” ibaresinin “taraf Devletin bu tür geçici önlemler almayı acilen düşünmesi talebi” şeklinde değiştirilmesini önermiştir.

160. Norveç paragrafın sonuna “bu tür taleplere uymanın gönüllülük temelinde olacağı dikkate alınarak” ibaresinin eklenmesini önermiştir. Kimi delegasyonlar bu öneriyi desteklerken diğerleri böyle bir ek yapılmasına karşı çıkmıştır. Kimi delegeler, talepler gönüllülük temelinde olduğundan bu önerinin gerekli olmadığını kaydetmiştir. Meksika, Portekiz ve İsviçre bunu telafisi mümkün olmayan zararın önlenmesi amacıyla bağdaşmaz bulmuştur. Çeşitli delegeler ve hükümet dışı kuruluşlar bunun Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması İsteğe Bağlı Protokolüne ve bölgesel insan hakları sistemlerinin mevcut yetkilerine göre bir gerileme anlamına geleceğine işaret etmiştir. Norveç, diğer anlaşma organlarının geçici önlem taleplerini Devletler üzerinde bağlayıcı nitelikte yorumladıkları için gönüllülük konusunda netlik gerektiğini savunmuştur. Kanada, geçici önlem taleplerinin bağlayıcı karakter taşımadığının belirtilmesinin yararlı olacağını söylemiştir. Kanada’da göre “talep” ve “acilen dikkate alma” sözcükleri bunu ortaya koysa bile böyle bir açıklık gene de gereklidir. Kanada ayrıca paragraf sonuna “ve kendisinin de istemesi durumunda ilgili Taraf Devleti açıklamada bulunmaya davet edecektir” ibaresinin eklenmesini önermiştir. Liechtenstein ise, Devletlerin, geçici önlem talepleri üzerine ivedilikle harekete geçme yükümlülükleri olduğu görüşünü savunmuştur.

161. Japonya 1’inci paragrafın sonuna “böyle bir zarar riskinin ortaya koyan yeterince sağlam belirtiler olduğunda” ibaresinin yeniden konulmasından yana görüş belirtmiştir. Kanada ise geçici önlemlerin prosedür kuralları çerçevesinde ele alınması gerektiğini belirtmiştir.

Madde 6

162. Madde 6 taslaktaki şekliyle benimsenmiştir.

Madde 7

163. Madde 7 taslaktaki şekliyle benimsenmiştir.

Madde 8

164. Portekiz ve Rusya Federasyonu “incelemek/inceleme” ve “dikkate almak/dikkate alma” gibi sözcüklerin yerine oturması için tek tip terminoloji kullanılmasını önermiş, kimi delegeler da standart dilden sapılmaması uyarısında bulunmuştur.

165. Paragraf 1 değiştirilmiş haliyle onaylanmıştır; böylece “dikkate alma” “inceleme”, “kendisine sağlanan” “kendisine teslim edilen” ve iki kez olmak üzere “enformasyon” “dokümantasyon” ile değiştirilmiştir. Kanada’nın, Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi İsteğe Bağlı Protokolü’nün 5 (1) maddesiyle tutarlılık bakımından enformasyon sözcüğünden önce “yazılı” sözcüğünün gelmesi yönündeki önerisi üzerinde tartışılmıştır. Ancak delegasyonlar “yazılı” ibaresinin diğer belgelerde yer almadığını belirtmiştir. Çin, Pakistan ve Rusya Federasyonu “bu enformasyonun ilgili Taraflara iletilmesi durumunda” ibaresi yerine “ilgili Taraflarca”nın getirilmesine ilişkin kaygılarını dile getirmiştir.

166. Paragraf 2 taslaktaki şekliyle kabul edilmiştir.

167. 3’üncü paragraf bir süre tartışmanın ardından değiştirildiği şekliyle onaylanmış, bu arada “Birleşmiş Milletler uzman kuruluşları, fonları, programları ve mekanizmaları”, “diğer uluslararası kuruluşlar” ve “ilgili taraf Devletin gözlem ve yorumları” göndermeleri eklenmiştir.

168. Paragraf 4’e ilişkin olarak Başkan “makullüğü” sözcüğünden sonra “uygunluğu” sözcüğünün eklenmesini ve son cümlenin çıkartılmasını önermiştir. Kimi delegasyonlar “uygunluğu” sözcüğünün eklenmesini desteklerken diğerleri karşı çıkmıştır. Birkaç delegasyon makullük ve uygunluk sözcüklerinin birlikte kullanılmasının karışıklığa yol açabileceğini belirtmiştir. Kanada ve Yeni Zelanda Sözleşme’nin 2’inci maddesinin 1’inci paragrafına seçici atıfta bulunulmasına karşı uyarılmış ve bunun yerine Sözleşme’nin II Bölümüne atıfta bulunulmasını önermiştir. Avusturya, “tutarlı oldukları sürece” ibaresi yerine “uygun olarak” ifadesinin geçirilmesini önermiştir.

169. Almanya, Meksika, Portekiz ve çeşitli hükümet dışı kuruluşlar 4’üncü paragrafın çıkartılmasını önerirken Mısır (Afrika grubu adına) bu paragrafın kalmasını istemiştir.

170. Avustralya, Bangladeş, Belçika, Yunanistan, Japonya, Norveç, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri bir “makullük” testi önerisine destek vermiştir. Mısır (Afrika grubu adına), Peru ve HDK Koalisyonu ise “makullük” sözcüğünün kullanılmamasını tercih ettiklerini belirtmiştir.

171. Çeşitli delegasyonlar, gözden geçirilmiş ilk taslakta geçen ve ayrıca Komite’nin Mayıs 2007 (E/C.12/2007/1) sayılı açıklamasında atıfta bulunulan “[geniş] bir değerlendirme payı” ibaresine göndermede bulunulmasını isterken, hükümet dışı kuruluşlar dahil olmak üzere diğer kimi delegasyonlar “değerlendirme payı” göndermesinin çıkartılması gerektiğini belirtmiştir. Portekiz böyle bir ibarenin yer almasının protokolün ana amacına ters düşeceği ve mağdurların üzerindeki kanıtlama yükünü ağırlaştıracağı yolundaki endişelerini dile getirmiştir. Mısır (Afrika grubu adına) ise buna Devletin egemenliğini zedeleyeceği için itiraz etmiştir. Kimi delegeler “makullük” ve “değerlendirme payı” kavramlarına daha fazla açıklık getirilmesini istemiştir. Norveç İnsan Hakları Merkezi, diğer bölgesel sistemler ihmal

edilirken Avrupa sistemindeki yargısal ilkelerin seçici biçimde benimsenmesine karşı uyarıda bulunmuştur.

172. Guatemala, İran İslam Cumhuriyeti, Meksika, Peru ve Polonya oturumun ilk bölümünde Liechtenstein tarafından dile getirilen öneriyi desteklemiştir.

173. Kanada, paragrafın, “atılan adımların Sözleşme’nin II Bölümüne uygun ve makul olup olmadığı” ve “Sözleşme çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getirme yönünde olduğu sürece, kendi öncelikleri doğrultusunda uygun politika önlemleri ve kaynakların optimum kullanımıyla” ifadelerine yer verecek şekilde değiştirilmesini önermiştir. Avustralya, Danimarka ve İrlanda bu değişiklik önerilerini desteklemiştir.

174. Kanada ve Çin “uygun olduğu durumlarda” ifadesini muğlak bulmuştur. Başkan, örneğin ayrımcılığa maruz kalmama hakkının yaşama geçirilmesinde olduğu gibi, Devletlerin Sözleşme’yi hemen uygulama yükümlülükleri olduğunu belirtmiştir. Çin ise, mevcut ayrımcılığı ortadan kaldırmak için başlatılan girişimlerin finansal ve diğer kaynakları gerektirdiğini kaydetmiştir. Çin ayrıca Sözleşme’nin 2’inci maddesinin 1’inci paragrafının aralarında herhangi bir ayırım gözetmeksizin “hâlihazırdaki Sözleşme’de tanınan hakların” sağlanmasını öngördüğünü belirtmiştir.

175. Delegeler 5’inci bir paragraf eklenmesi yönünde Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından yapılan öneriyi değerlendirmiştir. Çeşitli delegasyonlar, 3’üncü paragraf bütün uzman kuruluşlardan bilgi alınması konusuna zaten değindiğinden özel olarak ILO’ya ilişkin bir paragraf eklenmesine gerek olmadığı görüşünü belirtmiştir. ILO ise bu husus Komite’nin uygulamalarında zaten ele alınacağından önerisini geri çekmiştir.

Madde 8 bis

176. Tartışmaların ardından Çalışma Grubu, Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi İsteğe Bağlı Protokolü’nün 7’inci maddesinin 3, 4 ve 5’inci paragraflarında kullanılan dili kullanmaya karar vermiştir. Etiyopya 1’inci paragrafın 8’inci maddeye taşınmasını ve 2 ve 3’üncü paragrafların da prosedür kuralları çerçevesinde alınmasını, böylece bu paragrafların metnin bu bölümünden çıkartılmasını önermiştir. Hollanda ve Yeni Zelanda yalnızca “geçerliliğine ilişkin görüşler” yerine “kabul edilebilirliğine ilişkin görüşler” ibaresinin eklenmesini istemiştir. Çin Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi İsteğe Bağlı Protokolü’nün 7’inci maddesinin 1’inci paragrafının dilinin kullanılarak ifadenin “iletiler ve tavsiyelere ilişkin görüşler” şeklinde olmasını istemiştir. Meksika aynı maddenin 2 ve 3’üncü paragraflarının da buraya uygun olacağını kaydetmiştir.

Madde 9

177. Rusya Federasyonu, bu maddeye ve olası uygulanışına ilişkin çekincesini yineleyerek maddenin tümünün köşeli parantez içine alınmasını ve üzerindeki nihai kararın ertelenmesini istemiştir.

178. Birleşik Krallık, 4’üncü madde 1’inci paragrafta yer alan kabul edilebilirlik ölçütlerinin benzerinin paragraf (c)’de de yer almasını önermiş, ayrıca cümle sonunda geçen “akla gelen” ve “konuda” ve “etkili bir çözüm getirme olasılığı olmayan” ibarelerinin çıkartılması

gerektiğini belirtmiştir. Bangladeş ve Hindistan ise diğer belgelerle tutarlılığın korunması bakımından “akla gelen” sözcüğünün metinde kalmasından yana görüş belirtmiştir.

Maddeler 10, 11 ve 11 bis

179. Çeşitli delegasyonlar, oturumun birinci bölümünde ele alınanlara benzer duyarlılıklar dile getirmiştir. Mısır, Devletlerarası prosedür içinde kalma seçeneğini yansıtırken araştırma prosedürünün bir dışarıda kalma hükmü olması durumuna daha fazla açıklık getirilmesini istemiştir. Rusya Federasyonu bu belgede her iki yaklaşımın da yer almasının hukuksal zemininin açık olmadığını belirtmiş ve her iki prosedüre de benzer bir yaklaşım önermiştir. Kanada, 2’inci maddenin 1’inci paragrafı ile 10’uncu maddenin aynı kapsama sahip olması ve “III Bölümde yer alan haklar II Bölümle bağlantılı olarak anlamlandırılır” göndermesinde bulunulması önerisini yapmıştır.

Madde 12

180. Çalışma Grubu metni taslaktaki şekliyle kabul etmiştir.

Maddeler 13 ve 14

181. Başkan 13’üncü maddeye ek bir paragraf yapılması ve 14’üncü maddenin çıkartılması önerisini hatırlatmıştır.

182. Çeşitli Devletler 13 ve 14’üncü maddelerin birleştirilmesini kabul etmiştir. Kimi Devletler bir vakıf fonunun amacı ve idaresi konusunda kaygılarını dile getirmiş ve İşkenceye Karşı Sözleşme İsteğe Bağlı Protokol’ün 26’ncı maddesinin 2’inci paragrafında olduğu gibi bunun gönüllülük temelinde oluşuna ilişkin bir ifadeye yer verilmesini talep etmiştir. Arjantin, Fransa, Almanya, Hollanda ve İsviçre 3’üncü paragrafın büyük bölümünü kabul edebileceklerini belirtmiştir. Almanya, bu haliyle bir fon oluşturulması konusundaki kuşkularını korurken, “mevcut bir vakıf fonu çerçevesinde ayrı bir proje” göndermesini memnuniyetle karşılamıştır.

183. Cezayir, Avustralya, Belçika, Kanada, Danimarka, Mısır (Afrika grubu adına), Japonya ve İsveç 13 ve 14’üncü maddelerin birleştirilmesine karşı görüş belirtmiştir. Avustralya, Kanada, İsveç ve Birleşik Krallık, isteğe bağlı protokol isteğe bağlı protokol aracılığıyla oluşturulmaması gerektiğini ileri sürmüştür. Belçika, Kanada, İsveç, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri ise Komite’nin fon idaresi açısından uygun bir organ olmadığını belirtirken, Mısır (Afrika Grubu adına) fonun tek başına Komite tarafından idare edilmeyeceği hususuna açıklık getirmiştir.

184. Paragraf 3’e ilişkin olarak Arjantin, Avustralya, Bangladeş, Belçika, Almanya, Hindistan, İsveç ve İsviçre mağdurlara yardım sağlanmasına yönelik desteklerini belirtmiştir. Bangladeş ve İsveç “hukuksal yardımın” yerine “yardım” sözcüğünün konulmasını önermiştir. Belçika ve İsviçre “mağdur olduğu ileri sürülen” yerine “ileri sürülen ihlallerin mağduru veya mağdurları”nın geçirilmesini önermiştir. Avustralya ise “mağdur olduğu ileri sürülen” teriminin korunmasından yana görüş belirtmiştir. Kanada ve Fransa fonun mağdurlara tazminat için kullanılmamasını, bunun ilgili taraf Devletin görevi olduğunu belirtmiştir. Belçika, Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri mağdur kişiye yardımın “ilgili taraf Devletin onayına” bağlı kılınmasına karşı çıkarken Hindistan bu hükümden yana görüş belirtmiştir.

185. Kanada, Çin, Mısır ve Amerika Birleşik Devletleri benzer diğer belgelerde yer almayan hukuksal yardım fonu konusunda kaygılarını dile getirmiştir. ABD Komite'nin kendisine gelen şikâyetleri finanse etme gibi bir konumu olamayacağını belirtirken, İsviçre bu görüşe katılmamıştır.

186. Avustralya, Danimarka, Almanya, Japonya, İsveç, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri, "Hükümetlere teknik yardım" ifadesinin, başka bir kalkınma fonuymuş gibi algılanabileceğinden hareketle uyarıda bulunmuştur. Birleşik Krallık ve Hindistan, Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin çocukların silahlı çatışmalara katılmalarıyla ilgili İsteğe Bağlı Protokolün 7'inci maddesi doğrultusunda, fonun yalnızca isteğe bağlı protokolün uygulanmasıyla ilişkilendirilebileceğini savundu. Almanya 3'üncü paragrafın son bölümünün şu şekilde değiştirilmesini önerdi: "ve taraf Devletlere, ekonomik, sosyal ve kültürel haklar alanında mevcut insan hakları kapasitesini geliştirmek üzere Komite tarafından uygun görülen uzmanlık yardımı ve teknik yardımlarda bulunulması."

187. Bangladeş ve İran İslam Cumhuriyeti tarafından da desteklenen Mısır (Afrika grubu adına) "OHCHR'nin mevcut Vakıf Fonu içinde ayrı bir proje" ifadesinin "mekanizma" ile değiştirilmesini ve hedeflerin şu şekilde yeniden belirlenmesini önermiştir: "(a) Sözleşme'de yer alan hakların yaşama geçirilmesinde Hükümetlere uzmanlık ve teknik yardım sağlamak; (b) ileti incelendikten ve geçerliliği hakkında belirleme yapıldıktan sonra ihlal mağduru kişiye durumla ilgili yardım yapmak." Belçika ve İsviçre "Komite'nin uygun bulacağı" ibaresinin çıkartılmasını tercih ettiğini belirtmiştir.

188. Belçika, Mısır (Afrika grubu adına), Hindistan, İran İslam Cumhuriyeti, Senegal ve İsviçre hukuksal yardımın, belirli bir ileti kabul edilebilir bulduktan sonra potansiyel mağdurlara açık olması gerektiğini dile getirmiştir.

189. Liechtenstein, salt fondan yardım alma bakımından protokole taraf Devletlerle Sözleşme'ye taraf Devletler arasında iki sınıflı bir sistem oluşmasına karşı uyarıda bulunmuştur. CETIM ise Sözleşme'nin yaşama geçirilmesinde uluslararası yardımların ve işbirliğinin önemine dikkat çekmiştir.

190. Rusya Federasyonu teknik yardım göndermesinin 13'üncü maddenin 2'inci paragrafında zaten yer aldığına işaret etmiştir. Liechtenstein, bu görüşü destekleyerek, 1, 2 ve 3'üncü paragraflar arasındaki ilişkinin netleştirilmesi gerektiğini vurgulamış, 3'üncü paragrafın çıkartılarak 1'inci paragrafın sonuna şu cümlenin eklenmesini önermiştir: "OHCHR tarafından böyle bir teknik danışmanlık veya yardımın sağlanmasında, mevcut Vakıf Fonu ve Genel Kurulun ilgili prosedürleri çerçevesinde, Birleşmiş Milletlerin finansal yönetmeliklerine ve kurallarına tabi olmak üzere ayrı bir proje oluşturulacaktır."

191. Hollanda ve Yeni Zelanda, "hukuksal yardım" ve "konunun sunuluşu" ifadelerinin yerine sırasıyla "yardım" "ileti sunumu" ifadelerinin geçirilmesini önermiştir. Rusya Federasyonu da "hukuksal yardım" ifadesinden kaçınılarak genel bir göndermeyi tercih ettiğini belirtmiştir. Mısır (Afrika grubu adına) "hukuksal yardım" ve "durum" ifadelerinden yana olmadığını belirterek kişilere yönelik yardımla ilgili bütün göndermelerin çıkartılmasını istemiştir. Kimi delegasyonlar da "Hükümetler" yerine "taraf Devletler" göndermesini tercih etmiştir.

192. Fonun yararlanıcıları açısından Rusya Federasyonu hem mağdurlara hem de Devletlere yardımda bulunulmasını desteklemiştir. Polonya Hükümetlere teknik yardımda bulunulmasını desteklerken, seçilebilirlik ölçütleri net olmadıkça kişilere sağlanacak hukuksal yardımlara ilişkin kaygılarını dile getirmiştir. Senegal mağdurlara tazminat ödenmesinin ve yükümlülüklerini yerine getirmek için gerekli kapasite oluşturmalarında Devletlere verilecek desteğin önemini vurgulamıştır.

193. Yeni Zelanda, mağdurlara yardımın kabul edilebilirlik belirlemesine bağlanması gerektiğini ileri sürmüş, “durumun sunulması” yerine “iletinin sunulmasına hazırlıkta yardım” ibaresinin kullanılmasını önermiştir.

194. Hollanda “iddia olunan” ifadesinin çıkartılmasını ve atfın “ileti sahibine” veya “Sözleşme’de yer alan haklardan herhangi birinin ihlali nedeniyle mağdur olduklarını savlayan kişiler veya gruplara” yapılmasını tercih etmiştir. Arjantin ve Rusya Federasyonu ise “iddia olunan” ifadesinin metinde kalmasından yana görüş belirtmiştir. Rusya Federasyonu ayrıca yardımın ancak ihlalin Komite tarafından belirlenmesi halinde verilebileceğini eklemiştir.

195. Fonun idaresine ilişkin olarak Rusya Federasyonu, iki hususun açıklığa kavuşturulması bakımından “Komite’nin uygunluk yönünde tavsiyede bulunması” ibaresinin eklenmesini önermiştir: (a) yardım sağlanması otomatik bir işlem değildir ve (b) bu konudaki nihai karar Komite tarafından verilecektir.

196. Çocuk Haklarına dair Sözleşme çocukların silahlı çatışmalarda yer almasıyla ilgili İsteğe Bağlı Protokol’ün 7’inci maddesinin 2’inci paragrafındaki dilin burada da kullanılması önerisi dile getirilmiştir.

197. Rusya Federasyonu 13’üncü maddenin 4’üncü paragrafına gerek olmadığını belirtmiştir.

198. CETIM, duyarlı olunan hususların, Devletin yapamaması ile siyasal kararlılıktan yoksun oluşu arasındaki ayırım için Komite tarafından benimsenen ölçütlerin uygulanmasıyla ve mağdurlara yalnızca şikâyetlerin kabul edilebilir bulunduğu durumlarda yardım yapılmasıyla çözüme bağlanabileceğine işaret etmiştir.

Madde 15

199. Çalışma Grubu maddeyi taslaktaki şekliyle onaylamıştır.

Madde 16

200. Çalışma Grubu, “erişilebilirlik” ve maddenin “formatlar” sözüyle bitip bitmemesi gerektiğine ilişkin tartışmaların ardından bu maddenin taslaktaki gibi kalmasını kararlaştırdı.

Madde 17

201. Çalışma Grubu tartışmaların ardından 17’inci maddenin çıkartılmasını onaylamıştır. Kanada bu maddenin kalmasını desteklemiş, iletiler ele alınırken Komite’de uygun bir çoğunluk sağlayacak alternatif metni sunmuştur.

Madde 18

202. Madde 18 taslaktaki şekliyle kabul edilmiştir.

Madde 19

203. Madde 19 değiştirilmiş şekliyle onaylanmış, 2'inci paragrafta geçen "kendi" sözcüğü çıkartılarak bu madde Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi İsteğe Bağlı Birinci Protokolün 9'uncu maddesinin 2'inci paragrafında kullanılan dile dayandırılmıştır.

Madde 20

204. Çalışma Grubu bu maddenin çıkartılmasını onaylamıştır.

Madde 21

205. Cezayir 21'inci maddenin çıkartılmasını istemiştir. Başkan bu maddeye ilişkin tartışmanın ertelenerek 2'inci maddeye ilişkin tartışmaya ekleneceğini belirtmiştir.

Madde 22

206. Çalışma Grubu, Özürlülerin Hakları Sözleşmesi İsteğe Bağlı Protokolün 15'inci maddesindeki dilin kullanılması konusunda mutabakata varmıştır.

Madde 23

207. Çalışma Grubu 23'üncü maddenin çıkartılmasını onaylamıştır.

Madde 24

208. Çalışma Grubu, Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi İsteğe Bağlı Protokol 19'uncu madde ve 1'inci paragrafta yer aldığı gibi "bir yıl"ı "altı ay" şeklinde değiştirerek 24'üncü maddeyi benimsemiştir.

Madde 25

209. Madde 25 taslaktaki şekliyle kabul edilmiştir.

Madde 26

210. Madde 26 taslaktaki şekliyle kabul edilmiştir.

VI. GÖRÜŞMELERİN SONA ERMESİ VE RAPORUN KABULÜ

211. Tartışmanın sonunda Başkan, metnin görüşü için İnsan Hakları Konseyi'ne aktarılmasına herhangi bir itiraz gelmediğini ve delegeler tarafından yapılan beyanların rapora yansıtılacağını belirtmiştir. Çalışma Grubu görevini böylece tamamlamıştır.

212. Çalışma Grubu tarafından Konseye iletilen isteğe bağlı protokol taslağı metni Ek 1'e dahil edilmiştir.

213. Delegasyonlar, kapanış konuşmaları sırasında, Başkanın ve Çalışma Grubunun bir kolektif olarak mutabakata dayalı çözüm arayışı için sergilediğı çabalardan övgüyle söz etmişlerdir.

214. Cezayir, Sözleşme'nin I Bölümünün isteğe bağlı protokolün 2'inci maddesinden çıkartılmasının Sözleşme'nin etkisi açısından risk oluşturduğunu, bu konuyu Konsey'de dile getirme hakkını saklı tuttuğunu belirtmiştir.

215. Şili 2'inci madde konusunda ulaşılan mutabakatı memnuniyetle karşılamıştır. Bu maddenin ekonomik, sosyal ve kültürel haklar arasında bir ayırım gözetmemesinin Sözleşme ile özellikle Sözleşme'nin 3'üncü maddesi ile 5'inci maddesinin 1'inci paragrafı ile ve Konsey kararları ile tutarlı olduğunu; nitekim bu bölümlerde bütün insan haklarına aynı vurguyla ve eşit olarak yaklaşılması gerekliliğinin yinlendiğini eklemiştir.

216. Uruguay odak noktası daha geniş tutulan bir protokolü tercih edeceğini belirtmiştir.

217. Amerika Birleşik Devletleri bir dizi hüküm hakkında kaygıları olduğunu ve isteğe bağlı bir protokolün gerekliliğı konusundaki kuşularını koruduğunu belirtmiştir. Bu ülke, genel olarak metin hakkındaki konumunu saklı tutmuştur. Eşit derecede önem taşımakla birlikte, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların hukuksal açıdan diğer haklardan temelde farklı olduğu belirtilmiştir. Bu hakların eldeki kaynaklara göre derece derece sağlanması gerekir ve Sözleşme'nin yürürlüğü ve getirecekleriyle ilgili hüküm bulunmamasına da yansıdığı gibi bu hakların yargıya intikalinin sağlanması da güçtür.

218. Hindistan, isteğe bağlı protokol taslağının tüm tarafların duyarlılıklarına karşılık veren iyi bir uzlaşma metni olduğunu belirtmiş ve metni ilgili Hükümet organları ile daha ileri düzeyde inceleyeceğini kaydetmiştir.

219. Rusya Federasyonu, taslak protokolün ekonomik, sosyal ve kültürel hakların yaşama geçirilmesine yönelik farklı yaklaşımlar arasında bir uzlaşmayı yansıttığını belirtmiştir. Uluslararası hukuk sisteminin ayrılmaz bir parçası olarak protokol, taraf Devletlere, anlaşmanın amaç ve maksadına uygun çekinceler koyma imkânı tanıyacaktır. Komite'nin bu uygunluğu değerlendirme yetkisi olmayacak, bunun yerine taraf Devletlerle işbirliği olarak yeni rolünü etkin biçimde yerine getirmeye odaklanacaktır.

220. Mısır (Afrika grubu adına) metinden duyduğu genel hoşnutluğu ifade etmiş; vakıf fonuna ilişkin mütevazı, ancak potansiyel olarak yararlı hükmü, bu arada geçici ve koruyucu önlemler, araştırma prosedürü ve dostane çözümle ilgili hükümleri de memnuniyetle karşılamıştır. Afrika Grubu, metnin Sözleşme'nin bütün bölümlerini kapsamamasını bir eksiklik saymış, ancak, bunun kendi kaderini belirleme hakkına gerek Sözleşme'de gerekse

genel olarak uluslararası insan hakları hukukunda tanınan merkezi konum üzerinde bir etkisi olmayacağı yorumunu dile getirmiştir.

221. Mısır (kendi adına) metnin Konseye iletilmesini tam olarak onaylamış ve desteklemiştir.

222. Fas, metnin delegasyonların duyarlılıklarına karşılık verdiğini, mümkün olan en iyi uzlaşmayı yansıttığını ve Konseyin de protokolü mümkün olan en kısa sürede benimsemesi gerektiğini belirtmiştir.

223. Danimarka taslağa ilişkin nihai konumunu saklı tutmuş ve taslağın Konseye aktarılmasının metin üzerinde bir bütün olarak anlaşma sağlandığı veya içerdiği bütün öğelerin destek bulduğu anlamına gelmeyeceğini belirtmiştir. Danimarka, bireysel şikâyet mekanizması konusundaki kuşkularını sürdürmüştür. Ekonomik, sosyal ve kültürel hakların doğası ve zamanla aşama aşama gerçekleşebilmesi, bu hakların yargısallığını eksiltmektedir ve böyle bir mekanizmaya yatkınlığını azaltmaktadır ki, bu da ülkelerin politikalarına gereksiz müdahale gibi potansiyel bir riski beraberinde getirmektedir.

224. Hollanda, dile getirdiği duyarlılıklardan kimilerinin dikkate alınmasından ve kimi durumlarda yarar sağlayacak uzlaşmacı çözümlere ulaşılmasından duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir. Bununla birlikte Hollanda, asıl hassas olduğu başlığın – kimi hükümler söz konusu olduğunda şikâyet hakkından imtina etme- karşılığını bulmaması nedeniyle taslak üzerindeki nihai tutumunu saklı tutmuştur.

225. Japonya, önem verdiği kimi maddeler üzerindeki savların çözüme bağlanmaması ve önerilerinin karşılık bulmaması nedeniyle taslaktan tam tatmin olmadığını kaydetmiştir.

226. Kanada, bunların zaman içinde tedricen gerçekleştirilebilir farklı doğası veri alındığında, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarla ilgili bir iletişim prosedürü oluşturulmasına yönelik kaygılarını koruduğunu belirtmiştir. Genel ve muğlak terimlerle ifade edilen kimi Sözleşme haklarının yarı-yargısal işlemlere kolaylıkla tabi tutulması mümkün olmayacaktır. Bu nedenle, alakart yaklaşımın reddedilmesi yerinde olmamıştır; çünkü böyle bir yaklaşım prosedürün daha geniş kabullenilmesini sağlayabilirdi. Kanada kaynak tahsisi ve politika belirlemede egemen Devlete özel yer tanımaya yönelik olarak kullanılan dilden de tam tatmin olmamıştır. Kanada vakıf fonuna yer verilmesini de desteklememektedir; kaygısı, ek mekanizmalara yer verilmesinin Komite'nin iş yükünü ağırlaştırması ve mevcut mekanizmalara gereksiz ekleme yapmasıdır. Geçici önlemlerin bağlayıcı olmayan niteliğine dikkat çeken Kanada, ayrıca Komite'nin yalnızca taraf Devletçe onaylanmış belgeler çerçevesindeki bölgesel insan hakları sistemlerinden gelen belgeleri dikkate alması gerektiğini kaydetmiştir.

227. İspanya Sözleşme'de yer alan hakların korunması bakımından daha yüksek bir eşiği tercih edeceğini belirtmiş, ancak metnin bir mutabakatı temsil ettiğini ve bu hakların korunmasında ileriye doğru önemli bir adım olduğunu da kabul etmiştir. İspanya ayrıca yapay olarak oluşturulmuş hak kategorileri arasındaki tarihsel eşitsizlikten söz etmiştir.

228. Polonya metinden tam tatmin olmamıştır ve Konsey'de daha sonra alınacak kararlara ilişkin tutumunu saklı tutmuştur. Bu belgeyi onaylamaması durumunda, Polonya'nın protokol çerçevesinde oluşturulan içtihadı tabi olmayacağını belirtmiştir; Sözleşme'nin II Bölümü, Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 31'inci maddesi doğrultusunda uygulanmalıdır; protokolün 8'inci maddesinin 4'üncü paragrafı, 2'inci maddenin 1'inci paragrafının tam metni ışığında yorumlanacaktır; uygulamanın maddi kapsamına gelince, Sözleşme'nin II Bölümü

ancak III Bölümdeki haklarla bağlantılı olarak anlam kazanabilir; geçici önlemlerin uygulanması taraf Devletin takdirine bırakılacaktır ve herhangi bir geçici önlemin uygulanmaması protokol hükümlerinin ihlali olarak değerlendirilmeyecektir; ve 9'uncu madde özel düzeltici önlemler veya tazminatla ilgili tavsiyelerde bulunma imkânını dışlamaktadır. Polonya, sosyal ortakların ve hükümet dışı kuruluşların prosedüre katılmalarını sağlayacak bir hükmün bulunmayışını üzüntüyle karşılamıştır ve daha sonra başka görüşler bildirme hakkını saklı tutmuştur.

229. Yunanistan metnin olumlu öğeler içerdiğini, ancak kendisi açısından bütün duyarlılık noktalarını tam olarak karşılamadığını belirtmiş, kapsam açısından daha fazla esnekliği ve geniş tutulan bir taktir alanına ilişkin daha açık bir dili tercih edeceğini eklemiştir. Ayrıca, geçici önlemlere yönelik talebin bağlayıcı mahiyet taşımaması gerektiğini belirtmiştir.

230. Norveç, 5'inci maddenin geçici önlemlere yönelik taleplerin hukuksal açıdan bağlayıcı olmayan mahiyetini yeterince vurgulamaması nedeniyle üzüntülerini belirtmiş, ayrıca 8'inci maddenin 4'üncü paragrafının Devlete tanınan geniş değerlendirme alanını netleştirmedigine işaret etmiştir. Bu ülke, bir bütün olarak isteğe bağlı protokol taslağına ilişkin konumunu saklı tutmuştur.

231. Avusturya, Sözleşme'nin uygulanmasında, ülkelere özgü durumların protokolde dikkate alınması gerektiğini bir kez daha belirtmiştir. Bu bakımdan nihai metin Komite'nin çalışmalarına yol gösterecek ve Devletlerin Sözleşme'nin getirdiğı yükümlülükleri yerine getirmelerinde ellerinde bulunan çeşitli yol ve seçenekleri göz önünde bulundurtacak bir dilde kaleme alındığını eklemiştir.

232. Guatemala nihai metnin mümkün olabilecek en iyi metin olduğu görüşünü dile getirmiştir.

233. Finlandiya, Sözleşme'de yer alan tüm hakları kapsayan bir isteğe bağlı protokole yönelik tam desteğini bir kez daha dile getirmiştir.

234. Kore Cumhuriyeti, taslağın ekonomik, sosyal ve kültürel hakların ayrıksı özelliklerini yeterince yansıtamadığını, ayrıca protokolün nasıl işler hale geleceğı konusundaki farklı görüşlere karşılık veremediğini belirtmiştir.

235. İsveç, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların geliştirilmesinde en etkili yolun isteğe bağlı bir protokol olduğu konusunda ikna olmadığını belirtmiştir. İsveç ülke olarak kimi temel duyarlılıklarının, bu arada kabul edilebilirlik ölçütleri konusundaki görüşünün taslakta yer almamasından üzüntü duyduğunu belirtmiş ve bir fonun kurulmasıyla ilgili hüküm konusundaki kuşkularının sürdüğünü dile getirmiştir. İsveç ayrıca görüşmelerin aşırı hızlı geçmesinden duyduğu kaygıyı da dile getirerek metnin Konseye aktarılmasının taslak protokolün genel kabul gördüğü anlamına gelmediğine işaret etmiştir.

236. Belçika isteğe bağlı protokolün uluslararası insan hakları sisteminde bir boşluğu doldurduğunu belirtmiştir. "Gerekliyle" koşuluna tam bir saygı gösterilmesi gerekliliğini vurgulayarak 4'üncü maddeyi benimseyebileceğini belirtmiş, "makullük" kavramının Sözleşme'nin yeni bir yorumunu ima etmemesi koşuluyla 8'inci maddenin 4'üncü paragrafı için de kabullenici olabileceğini dile getirmiştir. Dışında kalma seçeneğini tercih edeceğinden, 11'inci maddedeki içerde kalma yaklaşımını benimsemediğini söylemiştir. Uzlaşma ruhu

içinde kalarak, bir fon oluşturulmasını kabul edebileceğini, ancak bu fonun OHCHR tarafından idare edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

237. Türkiye, dışarıda kalma yaklaşımını desteklemiş, zamanla derece derece uygulamaya konulma bakımından ekonomik, sosyal ve kültürel hakların farklılaşan doğasına işaret ederek 2'inci madde 2'inci paragrafın çıkartılmasından duyduğu düş kırıklığını dile getirmiştir.

238. Yeni Zelanda, tüm delegasyonun işbirliği ruhuyla çalışıp uzlaşma noktaları bulunduğundan söz etmiştir. Yeni Zelanda delegasyonu bir bütün olarak metne ilişkin konumunu sürdürmüştür.

239. İsviçre Sözleşme çerçevesindeki yükümlülüklerin çoğunun programatik mahiyette olduğu ve kendi hukuk düzeni içinde yargısalığa elverişli olmadığını yinelemiştir. Kendisi ancak alakart bir yaklaşıma destek verebilecektir ve böyle bir yaklaşım daha fazla sayıda Devletin onayını sağlayacaktır. İsviçre 5'inci maddenin geçici önlemlerin gönüllü mahiyetine atıfta bulunmamasını memnuniyetle karşılamıştır. Dışarıda kalma seçeneğini tercih ettiğinden, 10 ve 11'inci maddelere ilişkin olarak içerde kalma yaklaşımının benimsenmesini yerinde bulmamıştır. Mevcut kalkınma fonlarına tekrar anlamında bir yenisini ekleme riski taşıdığından 14'üncü maddede vakıf fonuna yapılan atfa çekince koymuştur.

240. Almanya, daha sonraki incelemelerine kadar taslağa ancak genel bir ilk onay verebileceğini belirtmiştir. 4'üncü maddedeki “yapabilir” sözcüğünü, bu hükümden yararlanıp yararlanmayacağına Komite'nin kendisinin karar vereceği şeklinde yorumlamış, 8'inci maddenin 4'üncü paragrafının inceleme yapma ve mağdurları koruma kapsamını daraltmadığını belirtmiştir. Almanya, 14'üncü maddenin 3'üncü paragrafı çerçevesinde çoğunluğun bir fon oluşturma isteğini kabul etmiştir. Ancak kendisi böyle bir fonu gerekli görmemektedir, mağdurlara ilişkin bir bileşene yer verilmemesinden üzüntü duymuştur ve oluşturulan fonun kendi yükümlülüklerini yerine getirmeyenlerin ödüllendirilmesi amacıyla kullanılmasını da kabul etmeyecektir. Almanya 14'üncü maddenin 3'üncü paragrafı çerçevesinde geçen “taraf Devletler”i fondan yararlanacaklar şeklinde yorumlamıştır; bu terimin Hükümetleri, hükümet dışı kuruluşları ve diğer sivil toplum kuruluşlarını kapsadığını belirtmiştir.

241. Meksika, metnin bir uzlaşmayı yansıttığını kaydederek nihai metni kabul edilebilir bulunduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, protokolde 4'üncü maddenin yer almamasını tercih edeceğini ve madde 8, paragraf 4'ün de Sözleşme hükümleri doğrultusunda yorumlanması gerektiğini eklemiştir.

242. Hırvatistan, bir uzlaşmayı yansıttığından, bütün delegelerin metinden tam tatmin olmalarının mümkün olmayacağına işaret etmiştir. Protokolün Konsey ve Genel Kurul tarafından benimsenmesini beklediğini dile getirmiştir.

243. Brezilya taslağı memnuniyetle karşılamış ve protokolün Sözleşme'de yer alan bütün hakları kapsamaması gerektiğini belirtmiştir. Buna karşılık, alakart bir yaklaşımın, diğer BM prosedürleri ile tüm insan haklarının evrenselliği, bölünmezliği ve karşılıklı ilişkisi ilkelerini gözetmeyen geri bir tutum olacağını dile getirmiştir. Brezilya ayrıca protokolün 2008 yılında benimseneceğine ilişkin beklentilerini ifade etmiştir.

244. Senegal isteğe bağlı protokolün amaçlarının mağdurlara yardım sağlamak ve yoksulluktan özgürleşme olduğuna dikkat çekmiştir. Protokolün benimsenmesi yalnızca bir ilk adımdır; bundan sonra gereken ise bunun mümkün olan en geniş biçimde onaylanmasıdır.

245. Pakistan, Sözleşme’de yer alan haklar arasında yapay ayrımlara gidilmesinden yana olmadığını kaydederek Sözleşme’nin I Bölümünün dışarıda bırakılmasına yönelik çekincelerini dile getirmiştir. Özgüllüğün belirli bir takınmaya yol açtığı durumlarda genellik çıkış yolunu oluşturabilir; bu nedenle 2’inci madde ya genel tutulmalı ya da bütün bölümleri tek tek belirtmelidir. Pakistan taslağın bütün Devletlerin desteğini almadığını bir kez daha yinelemiştir. Pakistan, herkes için kabul edilebilir bir çözüme ulaşılması amacıyla Konsey oturumundan önceki görüşmelerde yapıcı biçimde yer alacağını belirtmiştir.

246. Birleşik Krallık taslağa ilişkin konumunu saklı tutmuştur. Birleşik Krallık, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların yargısal işlemlere sivil ve siyasal haklar gibi elverişli olmama özelliğinden hareketle, protokolün pratik yararları konusundaki kuşkularını muhafaza etmiştir. Alakart yaklaşımı tercih etmiş, bu arada kapsamlı yaklaşımın mümkün olan en fazla sayıda Devletin onayını getirecek etkili bir mekanizmaya ulaşmanın en iyi yolu olup olmadığını sorgulamıştır. 3’üncü maddenin 1’inci paragrafındaki “mevcut bütün iç hukuk yolları” ifadesini, yargısal, idari ve diğer yolların kastedildiği şeklinde yorumlamıştır. III Bölümde yer alan hakların incelenmesinde Sözleşme’nin II Bölümü ile bağlantılı olarak gündeme gelen makullük testinin bir Devletin makul politika tercihlerini sorgulamayacak şekilde uygulanması, bu arada Komite’nin Mayıs 2007 tarihli açıklamasında yer alan benzer mülahazaların dikkate alınması gerektiğini kaydetmiştir. Birleşik Krallık bir fon oluşturulması görüşünü desteklememiştir.

247. Güney Afrika Mısır’ın (Afrika grubu adına) açıklamasına katılıp uzlaşma metnini olumlu karşılamıştır.

248. Çin metnin Konseye iletilmesi kararını memnuniyetle karşılamıştır. Çin, kimi maddeler konusunda tam tatmin olmamış olma bile, mutabakata dayalı metnin, çalışmasının bu aşamasında Çalışma Grubu tarafından ulaşılabilecek en iyi sonuç olduğunu kabul etmiştir. Çin, taslak metnin ilgili hükümet birimleri tarafından titizlikle inceleneceğini, bu nedenle metnin bütününe ilişkin nihai kararını saklı tuttuğunu belirtmiştir.

249. Bolivya isteğe bağlı protokole yönelik desteğini yinelemiş, ancak 2’inci maddenin Sözleşme’nin yalnızca II ve III bölümlerini kapsamamasından duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir.

250. Endonezya, taslağın, beslenen duyarlılık ve sahip olunan görüşlerin hepsini yansıtmayan bir uzlaşma metni olduğunu, ancak Devletlerin bu belgeye olumlu bakmaları gerektiğini belirtmiştir. Ekonomik, sosyal ve kültürel haklarla sivil ve siyasal haklar arasında dengeli bir yaklaşım tutturulmasının önemine işaret etmiştir. Endonezya, metni değerlendirilmek üzere başkentine ilettiğini ve daha sonraki aşamalarda taslak üzerindeki görüşlerini belirtme hakkını saklı tuttuğunu eklemiştir.

251. Suriye Arap Cumhuriyeti, mevcut formülün seçici ve bütün haklara evrensel ölçekte eşit yaklaşım sağlanması açısından yetersiz olmasından hareketle, Sözleşme’nin 1, 2 ve 3’üncü maddeleri dahil bütün hakları içeren kapsayıcı bir yaklaşımın Protokol’ün 2’inci maddesine içerilmesi gerektiğini belirtmiştir.

252. İnan İslam Cumhuriyeti, protokolün, tüm insan haklarının eşit statüde olduğunu yeniden vurgulama açısından bir fırsat oluşturduğunu belirtmiştir. Örneğin Sözleşme'nin 1'inci maddesinin 2'inci paragrafına uygun olarak uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve insan haklarının evrenselliğinin kültürel çeşitlilikle birlikte ele alınması gibi yapıcı yaklaşımların daha ön plana çıkarılması gerektiğini kaydetmiştir. Protokol, kapsam olarak, diğer insan hakları belgeleri ile tutarlı olarak, Sözleşme'de yer alan bütün hakları içermelidir. İnan İslam Cumhuriyeti taslak üzerindeki görüşlerini daha sonraki aşamalarda belirtme hakkını saklı tutmuştur.

253. Fransa onaylanan metnin Sözleşme'de yer alan bütün hakları kapsayan dengeli bir uzlaşmayı yansıttığını ve Devletlerin duyarlılıklarına karşılık verdiğini belirtmiştir.

254. HDK Koalisyonu, diğer hususların yanı sıra, 2'inci maddenin, kabul edilebilir iletilerin Bölüm I dahil Sözleşme'nin bütün bölümleri ışığında değerlendirilebileceği anlamına geldiğini; 4'üncü maddenin, ileti sahibine ek kanıtlama yükü getirmemesi gerektiğini ve "açık mağduriyet" ifadesinin yerli hakların, kadınların, özürlülerin ve diğer grupların özel koşulları dikkate alınarak yorumlanacağını ve 8'inci maddenin 4'üncü paragrafının Sözleşme'nin getirdiği birçok yükümlülüğün tedrici gerçekleşmeye tabi olmadığı gerçekliği bağlamında okunmasını kaydetmiştir. Nord-Sud XXI, toprak ve kaynaklara yönelik haklarla ilgili iletileri dışlayacağından kendi kaderini tayin hakkına yer verilmemesini üzüntüyle karşılamıştır.

255. Çalışma grubu 4 Nisan 2008'de beşinci oturum raporunu oylamayla benimsemiştir.

Ek I

ULUSLARARASI EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLARI SÖZLEŞMESİ İSTEĞE BAĞLI PROTOKOL TASLAĞI

Başlangıç

Taraf Devletler işbu Protokolde,

Birleşmiş Milletler Anayasası'nda yer alan ilkeler doğrultusunda insanlık ailesine mensup herkesin saygınlığını, eşit ve geri alınamaz haklarını tanımanın dünyada özgürlüğün, adaletin ve barışın temeli olduğundan hareketle,

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin herkesin onuru ve hakları açısından özgür ve eşit doğduğu, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğum veya başka bir statü gözetilmeksizin herkesin tüm hak ve özgürlüklere sahip olduğu yolundaki beyanını gözeterek,

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin ve insan hakları ile ilgili uluslararası sözleşmelerin, korku ve muhtaçlık olmaksızın özgürlüklerinden yararlanan özgür insanlık idealinin ancak herkesin medeni, kültürel, ekonomik, siyasal ve sosyal haklarından yararlanabileceği koşulların oluşturulmasıyla gerçekleşebileceği yolundaki açıklamasını anımsatarak,

Tüm insan haklarının ve temel özgürlüklerin evrenselliğini, bölünemezliğini, karşılıklı bağımlılığını ve ilişkisini bir kez daha teyit ederek,

Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'ne (bundan böyle Sözleşme olarak atıfta bulunulacaktır) taraf her Devletin, kendi başına ve uluslararası yardım ve işbirliği kanalıyla, özellikle ekonomik ve teknik adımları eldeki kaynakların azamisi ölçüsünde atacağını; bunu yaparken Sözleşme'de yer alan hakların zamanla eksiksiz olarak yaşama geçirilmesi hedefini gözeteceğini ve bunun için özellikle yasal önlemler dahil gerekli araçları kullanacağını anımsatarak,

Sözleşme'nin amaçlarının daha ileri düzeyde gerçekleşmesi ve içerdiği hükümlerin yaşama geçirilmesi çabalarında Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi'ne (bundan böyle Komite olarak atıfta bulunulacaktır) işbu Protokolde belirtilen işlevleri yerine getirecek imkânlar tanınmasının uygun olacağından hareketle,

Aşağıdaki anlaşmaya varmışlardır:

Madde 1

Komitenin ileti alma ve değerlendirme yetkisi

1. İşbu Protokole de taraf olan Sözleşme Tarafı Devlet, gene aynı protokolde hükme bağlandığı gibi, Komite'nin ileti alma ve bu iletileri değerlendirme yetkisini tanıır.

2. Komite, Sözleşme'ye taraf olduğu halde işbu Protokole taraf olmayan bir Devletle ilgili olduğu sürece herhangi bir iletiyi kabul etmeyecektir.

Madde 2

İletiler

İletiler, Taraf Devletin kaza hakkı kapsamında olup, Sözleşme'nin II ve III Bölümlerinde belirtilen haklardan herhangi birinin taraf Devletçe ihlali sonucu mağdur duruma düştüğü iddiasını ileri süren kişiler veya gruplar tarafından veya onlar adına sunulabilir. Bir iletinin kişiler veya gruplar adına sunulması durumunda, iletiyi sunan taraf böyle bir onayın gerekmediğini kanıtlamadıkça, iletinin bu kişi ve grupların onayına sahip olması gerekir.

Madde 3

Kabul edilebilirlik

1. Komite mevcut iç hukuk yollarının tamamen tüketilmiş olduğu kesinleşmedikçe herhangi bir iletiyi görüşmeyecektir. Ancak, iç hukuk yollarının makul süre ötesinde uzadığı durumlarda bu kural gözetilmeyecektir.

2. Komite, iletileri aşağıdaki durumlarda kabul edilemez sayacaktır:

- (a) İleti sahibinin, belirlenen zaman süresi içinde iletiyi göndermenin mümkün olamayacağını gösterdiği durumlar dışında, iletinin, iç hukuk yollarının tükenmesini izleyen bir yıl içinde gönderilmemiş olması;
- (b) Aynı olguların bu tarihten sonra da sürdüğü durumlar hariç olmak üzere, iletinin konusu olan olguların, işbu Protokolün ilgili Taraf Devlet için yürürlük kazandığı tarihten önce ortaya çıkması;
- (c) Aynı konunun, Komite tarafından zaten ele alınmış veya uluslararası araştırma veya çözüm çerçevesinde bir başka prosedüre göre halen ele alınıyor olması;
- (d) Sözleşme'nin hükümleriyle bağdaşmaz olma durumu;
- (e) İletinin temelsiz olduğunun, altının yeterince doldurulmadığının veya münhasıran medya haberlerine dayandığının açıkça görüldüğü durumlar;
- (f) İletide bulunma hakkının istismar edildiği durumlar, veya
- (g) Kaynağın belirsiz olduğu veya iletinin yazılı olmadığı durumlar.

Madde 4

Açık bir mağduriyete işaret etmeyen iletiler

İletinin genel önem taşıyan ciddi bir meseleyi gündeme getirdiğine ilişkin değerlendirme dışında Komite, gerekli görürse, ileti sahibinin açık mağduriyetini ortaya koymayan bir iletiyi dikkate almayı reddedebilir.

Madde 5

Geçici önlemler

1. Komite, herhangi bir iletinin alınmasından sonra ve içeriğinin geçerliliğiyle ilgili karara varılmasından önce, istisnai durumlarda olmak üzere Taraf Devlete, ileri sürülen ihlal olaylarının mağdur veya mağdurlarının telafi olunamaz zarara uğramalarını önleyecek gerekli geçici önlemler alması talebinde bulunabilir.

2. Komite'nin bu maddenin 1'inci paragrafı uyarınca taktir hakkını kullandığı durumlarda bu, iletinin kabul edildiği veya içeriğinin haklı bulunduğu anlamına gelmez.

Madde 6

İletinin gönderilmesi

1. Komite ilgili Taraf Devlete atıfta bulunmadan bir iletiyi kabul edilemez saymadıkça, kendine bu Protokol çerçevesinde gelen herhangi bir iletiyi dışarıya açıklamadan ilgili Taraf Devletin dikkatine sunacaktır.

2. Taraf Devlet, bu iletiyi aldıktan sonra altı ay içinde Komite'ye meseleyi ve eğer sağlanmışsa bu meseleyle ilgili çözümü ve tazminatı yazılı olarak açıklayacaktır.

Madde 7

Dostane çözüm

1. Komite, mesele hakkında Sözleşme'de belirtilen yükümlülüklerle saygı temelinde dostane bir çözüm bulunması için kendi imkânlarını ilgili taraflara sunacaktır.

2. Dostane çözüm konusunda bir anlaşmaya varılması üzerine işbu Protokol çerçevesindeki iletinin görüşülmesini sonlandırır.

Madde 8

İletilerin incelenmesi

1. Komite, işbu Protokolün 2'inci maddesi uyarınca alınan iletileri, bu belgelerin ilgili taraflara da iletilmiş olması koşuluyla kendisine sunulan bütün belgelerin ışığında inceleyecektir.

2. Komite işbu Protokol çerçevesinde gelen iletileri kapalı oturumlarda inceleyecektir.

3. Komite, işbu Protokol çerçevesinde gelen iletileri incelerken, gerektiğinde, diğer BM kuruluşlarının, uzman kuruluşların, fonların, programların ve mekanizmaların, bu arada

bölgesel insan hakları sistemlerinin belgelerine ve ilgili Taraf Devletten gelebilecek yorum ve gözlemlere de başvurabilir.

4. Komite, işbu Protokol çerçevesindeki iletileri incelerken, Taraf Devletin Sözleşme'nin II Bölümü doğrultusunda attığı adımların makullüğünü de göz önünde bulundurur. Komite, bu sırada, Taraf Devletin, Sözleşme'de yer alan hakların yaşama geçirilmesi için geniş bir alana yayılan politika önlemlerine başvurabileceğini gözetir.

Madde 9

Komite'nin görüşlerinin takibi

1. Komite, belirli bir iletiyi inceledikten sonra bu iletiye ilişkin görüşlerini, varsa tavsiyeleriyle ilgili taraflara iletacaktır.
2. Taraf Devlet, eğer varsa tavsiyeleriyle birlikte Komite'nin görüşlerini gerektiği gibi dikkate alacak ve altı ay içinde Komite'ye görüş ve tavsiyeleri ışığında yapılan işlemler konusundaki bilgiler dahil yazılı bir yanıt verecektir.
3. Komite, Sözleşme'nin 16 ve 17'inci maddelerine göre sunduğu raporların ardından, Taraf Devlete, görüş ve varsa tavsiyeleri ışığında yaptığı işlemlerle ilgili daha fazla bilgi sağlaması için çağrıda bulunabilecektir.

Madde 10

Devletler Arası İletişim

1. İşbu Protokole Taraf Devlet, bu madde çerçevesinde, Komite'nin, Taraf Devletlerden birinin Sözleşme'deki yükümlülüklerini yerine getirmediği yönünde başka bir Taraf Devletçe gönderilen iletileri alma ve değerlendirme yetkisine sahip olduğunu beyan edebilir. Bu madde altındaki iletiler, ancak, Komite'nin yetkisini kendi açısından tanıyan bir Taraf Devletçe gönderilmişse kabul edilip incelenebilir. Böyle bir beyanda bulunmamış bir Taraf Devletle ilgili bir ileti Komite tarafından kabul edilmeyecektir. Bu madde çerçevesindeki iletiler aşağıda belirtilen usule göre işlem görecektir:

- (a) İşbu Protokole Taraf Devletlerden herhangi biri bir başka Taraf Devletin Sözleşme çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getirmediği kanısında ise, konuyu yazılı olarak söz konusu Taraf Devletin dikkatine sunabilir. Taraf Devlet ayrıca Komite'yi de bu konuda bilgilendirebilir. Diğer Devletin iletisini alan Devlet, bunu izleyen üç ay içinde iletiyi gönderen Devlete bir açıklama gönderecek veya yazılı olmak üzere konuyu netleştiren bir başka ileti yollayacaktır. Bu açıklamada, mümkün ve uygun olduğu ölçülerde, gündeme getirilen konuyla ilgili olarak iç izlenen veya izlenebilecek iç hukuk yollarına da atıfta bulunulacaktır;
- (b) Konunun, iletinin ilgili Taraf Devletçe alınmasını izleyen altı ay içinde her iki Taraf Devleti de memnun eden bir çözüme bağlanamaması durumunda, taraflardan herhangi biri, Komite'ye ve diğer Devlete bildirimde bulunarak konuyu Komite'ye havale etme hakkına sahip olacaktır;

- (c) Komite kendisine havale edilen konuyu, ancak, ilgili bütün iç hukuk yollarının denendiğini ve tüketildiğini belirledikten sonra ele alacaktır. Ancak bu söylenen, hukuk yollarına ilişkin girişimlerin makullük ölçüsünü aşan şekilde uzadığı durumlarda geçerli olmayacaktır;
- (d) Komite, bu paragraftaki alt paragraf (c)'de yer alan hükümlere tabi olmak üzere, konunun Sözleşme'de belirtilen yükümlülüklerle saygı temelinde dostane bir çözüme bağlanabilmesi için Taraf Devletlere kendi imkânlarını sunacaktır;
- (e) Komite bu madde çerçevesindeki iletileri tapalı oturumlarda görüşecektir;
- (f) Komite, buradaki alt paragraf (b)'ye uygun olarak kendisine yönlendirilen herhangi bir meselede, alt paragraf (b)'de atıfta bulunulan ilgili taraf Devletlere gerekli bilgileri vermeleri çağrısında bulunabilir;
- (g) Buradaki alt paragraf (b)'de atıfta bulunulan ilgili Taraf Devletler, Komite konuyu görüştüğü sırada temsil edilme ve sözlü ve/veya yazılı açıklamalarda bulunma hakkına sahiptir;
- (h) Komite, bu paragrafın (b) alt paragrafında belirtilen alındı bildirim tarihinden başlayarak vakit geçirmeden aşağıdaki hususları gözeterek bir rapor hazırlayacaktır:
- (ii) Bu paragraftaki alt paragraf (d) çerçevesinde bir çözüme ulaşılması durumunda Komite raporunu gerçeklerin ve ulaşılan çözümün kısa bir açıklamasıyla sınırlı tutacaktır;
- (ii) Alt paragraf (d) çerçevesinde bir çözüme ulaşamaması halinde ise Komite, hazırladığı raporda, ilgili Taraf Devletler arasındaki meseleyle ilgili gerçekleri ortaya koyacaktır. İlgili Taraf Devletlerce yazılı olarak sunulan belgelerle sözlü açıklamaların kayıtları da bu rapora eklenecektir. Komite ayrıca aralarındaki meseleyle ilgili gördüğü görüşleri de yalnızca konuyla ilgili Taraf Devletlere iletebilir. Her durumda, rapor ilgili Taraf Devletlere gönderilir.

2. Bu maddenin 1'inci paragrafı çerçevesinde hazırlanacak bir açıklama Taraf Devletlerce Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilecek, Genel Sekreter de bu belgenin kopyalarını Taraf Devletlere gönderecektir. Herhangi bir açıklama, Genel Sekreter bilgilendirilerek herhangi bir zaman geri çekilebilir. Ancak, böyle bir geri çekilme, bu madde çerçevesinde gerçekleşmiş bir iletinin içeriğini oluşturan konunun görüşülmesini engellemez; ilgili Taraf Devlet yeni bir açıklamada bulunmadıkça, açıklamadan geri çekilme durumu Genel Sekretere bildirildikten sonra herhangi bir Taraf Devletten başka bir ileti kabul edilmeyecektir.

Madde 11

Araştırma prosedürü

1. İşbu Protokole Taraf Devlet herhangi bir zaman Komite'nin bu madde çerçevesindeki yetkisini tanıdığını ilan edebilir.

2. Herhangi bir Taraf Devletin Sözleşme'nin II ve III Bölümlerinde belirtilen hakları ağır ve sistematik biçimde ihlal ettiği yolunda güvenilir bilgiler alması halinde Komite, söz konusu Taraf Devlete gelen bilgilerin incelenmesinde işbirliği yapması ve gelen bilgiler konusundaki gözlemlerini iletmesi için çağrıda bulunur.

3. Komite, Taraf Devletin iletmiş olabileceği gözlemlerle birlikte kendisine ulaşan güvenilir başka bilgileri de dikkate alarak üyelerinden birini veya birkaçını bu konuda araştırma yapmak ve Komite'ye acilen rapor sunmak üzere görevlendirebilir. Önceden haber verilmek ve ilgili Devletin onayını almak koşuluyla bu araştırmanın kapsamına söz konusu Devletin kendi toprakları da girebilir.

4. Söz konusu araştırma gizlilik temelinde yürütülecek ve ilgili Taraf Devletin işbirliğine her aşamada başvurulacaktır.

5. Araştırma bulgularının incelenmesinden sonra Komite bu bulguları gerektiğinde kendi yorum ve tavsiyelerini de katarak ilgili Taraf Devlete iletacaktır.

6. İlgili Taraf Devlet, bulguların, gözlemlerin ve tavsiyelerin Komite tarafından kendisine iletilmesinden sonraki altı ay içinde kendi gözlemlerini Komite'ye sunacaktır.

7. 2'inci paragraftaki hususlara uygun olarak gerçekleştirilen araştırmaya ilişkin işlemlerin tamamlanması üzerine Komite, ilgili Taraf Devletle de görüştüğünden sonra, işlemlerden alınan sonuçlara 15'inci maddede sözü edilen yıllık raporunda yer vermeyi kararlaştırabilir.

8. Bu maddenin 1'inci paragrafı çerçevesinde açıklama yapan herhangi bir Taraf Devlet, Genel Sekreteri bilgilendirerek bu açıklamasından herhangi bir zaman geri çekilebilir.

Madde 12

Araştırma prosedürünün takibi

1. Komite, ilgili Taraf Devletten, bu Protokolün 11'inci maddesi uyarınca yürütülen bir araştırmaya yanıt olarak aldığı önlemlerin ayrıntılarına Sözleşme'nin 16 ve 17'inci maddeleri çerçevesinde hazırlayacağı raporda yer vermesini talep edebilir.

2. Komite, 11'inci maddenin 6'nci paragrafında belirtilen altı aylık dönemin sona ermesinden sonra, gerekli gördüğünde, ilgili Taraf Devlete araştırmayla ilgili olarak aldığı önlemler konusunda bilgi vermesi için çağrıda bulunabilir.

Madde 13

Koruma önlemleri

Taraf Devlet, kendi egemenlik alanı içindeki bireylerin bu Protokol çerçevesinde Komite ile iletişime geçmeleri nedeniyle herhangi bir kötü muameleye veya baskıya maruz kalmamaları için gerekli bütün önlemleri alacaktır.

Madde 14

Uluslararası yardım ve işbirliği

1. Komite, uygun gördüğünde ve ilgili Taraf Devletin de onayıyla, teknik danışmanlık veya yardım gerekliliğine işaret eden ileti ve araştırmalara ilişkin görüş veya tavsiyelerini, eğer varsa bu görüş ve tavsiyeleri konusunda Taraf Devletçe dile getirilen gözlemler ve önerileri de ekleyerek, Birleşmiş Milletler uzman kuruluşlarına, fonlarına, programlarına ve diğer yetkili organlara gönderebilir.
2. Komite ayrıca, ilgili Taraf Devletin de onayıyla, iletilerde ortaya çıkıp işbu Protokol çerçevesinde sayılan, her biri için kendi alanındaki karar süreçlerine yardımcı olacağı düşünülen, Sözleşme'de yer alan hakların uygulanmasında Taraf Devletlerin ilerleme sağlamasında katkıda bulunacağı için tavsiye edilebilir görülen uluslararası önlemleri de yukarıda sözü edilen kurum, kuruluş ve organların dikkatine sunabilir.
3. Genel Kurulun ilgili usulleri çerçevesinde bir vakıf fonu oluşturulacaktır. Bu fon Birleşmiş Milletlerin kendi finansal yönetmelikleri ve kuralları doğrultusunda idare edilecektir. Fon, ilgili Taraf Devletin de onayıyla, Devletlere, Sözleşme'de belirtilen hakların daha ileri düzeyde yaşama geçirilebilmesi ve böylece ekonomik, sosyal ve kültürel haklar alanında bu Protokol bağlamında ulusal kapasite oluşturulması açısından Taraf Devletlere uzmanlık ve teknik yardım sağlayacaktır
4. Bu maddede yer alan hükümler Taraf Devletlerin her birinin Sözleşme ile üstlendikleri yükümlülükleri yerine getirme yükümlülüğünü etkilemez.

Madde 15

Yıllık rapor

Komite hazırladığı yıllık raporda işbu Protokol çerçevesinde gerçekleştirdiği etkinliklerin bir özetine yer verir.

Madde 16

Dağıtım ve enformasyon

Taraf Devletlerden her biri, Sözleşme'yi ve işbu Protokolü geniş kesimlere tanıtmayı ve yaygınlaştırmayı, Komite'nin görüş ve tavsiyelerine ilişkin bilgilere, bu arada özellikle ilgili Devleti konu alanlara erişimi özürü kişiler için erişilebilir formatlar sunma dahil kolaylaştırmayı taahhüt eder.

Madde 17

İmza, kabul ve dahil oluş

1. İşbu Protokol Sözleşme'ye taraf olan, onaylayan veya imzalayan her Devletin imzasına açıktır.
2. İşbu Protokol Sözleşme'yi onaylayan veya kabul eden herhangi bir Devletin onayına tabidir. Onaya ilişkin belgeler Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

3. İşbu Protokol Sözleşme'yi onaylayan veya kabul eden her Devletin kabulüne açıktır.
4. Kabul işlemi, buna ilişkin bir belgenin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilmesiyle geçerlilik kazanacaktır.

Madde 18

Yürürlük

1. İşbu Protokol, onuncu kabul veya onay belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tesliminden üç ay sonra yürürlüğe girer.
2. İşbu Protokolü yürürlüğe girmesinden sonra onaylayan veya kabul eden her Devlet için, Protokol, bu Devletin kendi onay veya kabul belgesini teslim tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girer.

Madde 19

Değişiklikler

1. Herhangi bir Taraf Devlet Protokolde değişiklik önerip bu önerisini Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine iletebilir. Genel Sekreter bunun üzerine değişiklik önerisini diğer Taraf Devletlere ileterek önerinin görüşülüp üzerinde bir karara varılması için bir Taraf Devletler toplantısını uygun görüp görmediklerini sorar. Taraf Devletlere bu konuda bilgi verilmesinin ardından dört ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte birinin böyle bir toplantıyı uygun bulması halinde, Genel Sekreter toplantıyı Birleşmiş Milletler himayesinde gerçekleştirir. Toplantıda hazır bulunan ve oy veren Taraf Devletlerin üçte iki çoğunluğu tarafından kabul edilen değişiklik önerisi Genel Sekreter tarafından onay için Genel Kurula sunulur.
2. Bu maddenin 1'inci paragrafına uygun olarak benimsenen ve onaylanan herhangi bir değişiklik, tevdi edilen kabul belgelerinin sayısının değişikliğinin benimsendiği tarihteki Taraf Devlet sayısının üçte ikisine ulaştığı tarihi izleyen 13'üncü gün yürürlüğe girer. Ardından, yapılan değişiklik, herhangi bir Taraf Devlet için, kendi kabul belgesinin tevdi edildiği tarihten 13 gün sonra geçerlilik kazanır. Yapılan herhangi bir değişiklik, yalnızca bu değişikliği onaylayan Taraf Devletler için bağlayıcılık taşır.

Madde 20

Geri çekilme

1. Herhangi bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine herhangi bir zaman yazılı bildirimde bulunarak işbu Protokolden geri çekilebilir. Geri çekilme, bu bildirim Genel Sekretere ulaşmasından altı ay sonra geçerlilik kazanır.
2. Geri çekilme işlemi, işbu Protokolün 2 ve 10'uncu maddeleri uyarınca getirilen hükümlerin uygulanmasının sürdürülmesini etkilemez ve işlem geçerlilik kazanmadan önce 11'inci madde uyarınca başlatılmış olan herhangi bir prosedürü durdurmaz.

Madde 21

Genel Sekreterin bildirimii

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Sözleşme'nin 26'ıncı maddesinin 1'inci paragrafında atıfta bulunulan bütün Devletleri aşağıdaki hususlarda bilgilendirecektir:

- (a) İşbu Protokol çerçevesindeki imzalar, onaylar ve katılmalar;
- (b) İşbu Protokolün yürürlüğe girmesinin ve 19'uncu maddeye göre yapılan herhangi bir değişikliğin tarihi;
- (c) 20'inci madde çerçevesinde ortaya çıkan herhangi bir geri çekilme.

Madde 22

Resmi diller

1. İşbu Protokolün her biri asıl sayılan Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletlerin arşivlerinde muhafaza edilecektir.
2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, işbu Protokolün onaylanmış kopyalarını Sözleşme'nin 26'ıncı maddesinde atıfta bulunulan bütün Devletlere gönderecektir.

Ek II

KATILIMCILAR LİSTESİ

İnsan Hakları Konseyi üyesi Devletler

Angola, Bangladeş, Bolivya, Bosna ve Hersek, Brezilya, Kanada, Çin, Mısır, Fransa, Almanya, Gana, Guatemala, Hindistan, Endonezya, İtalya, Japonya, Malezya, Meksika, Hollanda, Nijerya, Pakistan, Peru, Kore Cumhuriyeti, Romanya, Rusya Federasyonu, Senegal, Slovenya, Güney Afrika, Sri Lanka, İsviçre, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Uruguay.

İnsan Hakları Konseyi üyesi olmayan Devletler

Cezayir, Arjantin, Avustralya, Avusturya, Belçika, Benin, Burkina Faso, Şili, Kongo, Hırvatistan, Kıbrıs, Danimarka, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, Etiyopya, Finlandiya, Yunanistan, Haiti, İran (İslam Cumhuriyeti), İrlanda, Letonya, Lesotho, Libya Arap Cemahiriyesi, Liechtenstein, Moritanya, Fas, Nepal, Yeni Zelanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Sırbistan, İspanya, Swaziland, İsveç, Suriye Arap Cumhuriyeti, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, Venezüela (Bolivarcı Cumhuriyeti).

Birleşmiş Milletler üyesi olmayan Devletler

Papalık.

Birleşmiş Milletlerin örgütleri, organları, programları ve uzman kuruluşları

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, Uluslararası Çalışma Örgütü, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü.

Ulusal ve bölgesel insan hakları kurumları

Alman İnsan Hakları Enstitüsü, Inter-Amerikan İnsan Hakları Enstitüsü, Ulusal İnsan Hakları Kurumları Uluslararası Eşgüdüm Komitesi, Norveç İnsan Hakları Merkezi.

Ekonomik ve Sosyal Konseye danışman statüsündeki hükümet dışı kuruluşlar

Actionaid Uluslararası, Uluslararası Af Örgütü, Asya Yerli ve Kabile Halklar Ağı, Uluslararası Bahaî Topluluğu, Kanada HIV/AIDS Hukuk Ağı, Caritas Internationalis, Konut Hakları ve Tahliye Merkezi (COHRE), Earthjustice, Espace Afrique Uluslararası, Avrupa-Üçüncü Dünya Merkezi (CETIM), Foodfirst Enformasyon ve Eylem Ağı (FIAN), Uluslararası Hukukçular Komisyonu (ICJ), İnsan Hakları Birlikleri Uluslararası Federasyonu, Uluslararası Terre des Hommes Federasyonu, Uluslararası İnsan Hakları Hizmetleri, Uluslararası Kadın Hakları Gözlem (IWRAP), Yeni İnsanlık Uluslararası Af Örgütü, Nord-Sud XXI.

Ek III

BELGELERİN LİSTESİ

Sembol

Başlık

A/HRC/8/WG.4/1

Geçici gündem

A/HRC/8/WG.4/2

Başkan-Raportör Catarina de Albuquerque tarafından hazırlanan, Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi gözden geçirilmiş isteğe bağlı protokol taslağı

A/HRC/8/WG.4/2/Corr.1

Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi gözden geçirilmiş isteğe bağlı protokol taslağı: Başkan-Raportör Catarina de Albuquerque'in Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi isteğe bağlı protokol Açık Uçlu Çalışma Grubu üyelerine gönderdiği mektup

A/HRC/8/WG.4/3

Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi gözden geçirilmiş isteğe bağlı protokol taslağı: Başkan-Raportör Catarina de Albuquerque'in Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi isteğe bağlı protokol Açık Uçlu Çalışma Grubu üyelerine gönderdiği mektup